DE PEREGRINATIONE MEDICA ...

Thomas Bartholin

Digitized by Google

THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA
LOS ANGELES

From the Library of
CHARLES DONALD O'MALLEY
1907 - 1970

Gaylord
PAMPHLET BINDER
Syracuse, N. Y.
Stockton, Calif.

Digitized by Google

Biomed
HIST. DIV.
WZ
290
B279dp
1674F

Digitized by Google

TH. BARTHOLINI

de

PEREGRINATIONE MEDICA

ad Cl. V.

OLIGERUM JACOBÆUM

Nepotem ſuum

ET FILIOS

CASPARUM BARTHOLINUM,

CHRISTOPH. BARTHOLINUM.

ANNO 1674.

HAFNIÆ, Literis CHRISTIANI WERINGII Acad. Typogr.
Sumpt. Danielis Paulli, Reg. Bibliop.

Digitized by Google

SI pro affectus magnitudine verba mihi fluerent, paucis certé exprimere non poſſem quo voto ex patria Academia diſcedentes Vos proſequar, quo animo demittam tam chara mihi capita, tam deſiderata pignora, tam probos filios civeſq;, quibus præceptis inſtruam ad itinera ſuſcepta feliciter perſequenda, ad ſtudiorum metam aſſequendam, ut DEO deniq; & patriæ tandem inſerviatis. Dici non poteſt quam ægré divortium corporis, non animorum, feram. Satis exprimere verbis nequeo quantis ſuſpirijs Matres optimæ & indulgentisſimæ vos abitum meditantes amplectantur, quas lacrymas noti amici minentur, quibus gratulationibus omnes proſequantur, quaſi publica res ageretur in privatorum propoſito & voluptate peregrinandi. Ita eſt profectó, nullius boni poſſeſſio eſt perpetua. A parentibus Liberi divelluntur, dulcisſima thori pignora, & Medicorum παῖδες exteris cedunt, quiq; ſucco noſtro hactenus victitarunt, peregrinum captant. Hæc ſunt orbis eruditi commercia, ultro citroq; inter amicas gentes inſtituta. Damus noſtros, recipimus alienos. Docemus alios, ab alijs diſcimus. Exemplo præimus orbi, &

Digitized by Google

orbis nobis eſt exemplum. Quid querimur orbitatem filiorum? cur abeuntes ad præclara videnda diſcendaq; retrahimus contrarijs votis? Abeunt, ut redeant, peregrinantur foris ut ſecum habitent. Non ſibi nati ſunt, ſed patriæ, ſed orbi. Nam animæ fortis univerſum mundum patriam dixit Democritus. In maxima verò felicitatis gaudijq; parte reputo, quod ita domi vixerint, ut ſui deſiderium parentibus, amicisq; reliquerint, & publico ſpem haud dubiam futuri emolumenti. Alia in laudem Nepotis & filiorum dicenda taceo, ne affectu paterno verius quam veritate videar rapi. Sat eſt ita eos eſſe comparatos, ut me tacente, Literatorum amorem mereri poſſe videantur & bonorum favorem, qui ingenium & adoleſcentiam præclaris domi operibus auſpicati ſunt, nullo indulgentiæ blandimento, ſed virtute, quam amant, ad honeſta excitati. Dederunt publica indolis optimæ documenta & ſtudiorum ſpecimina, ne publicum formident, nec hoſpites in orbe cenſendi, qui partem illius extra patriam vel in Belgio, vel Norwegia, perluſtrarunt, & pennâ publicâ volare cœperunt. Quanquam igitur vos, mi filij, non paucos jam annos audientes magnos Magiſtros, idq; in urbe patria literatisſima, abundare oportet præceptis, inſtitutisq; Medicinæ, & Philologiæ, & Matheſeos, propter ſummam & Doctorum Academiæ noſtræ auctoritatem, & urbis, quorum illi vos ſcientia augere poſſunt, hæc exemplis; tamen

ut ip

ut ipſe ad meam utilitatem olim peregrinas oras inviſendas exiſtimavi, idem vobis cenſeo faciendum, ut par ſitis publicæ expectationi. Idem nunc vobis quod olim mihi ſuaſi. Nec dubitabitis in parte conſilij veſtri ponere, quod ipſe feci, & ante me ſapientiſſimi quiq;, qui peregrinandum ſibi putarunt, ut ſapientiam vel diſcerent uberiorem vel ſufficientem docerent. Sic animo, aliorum exemplis præceptisq; confirmando, ſic corpori conſulitis, quod, ne vitium trahat, motu conſervatur, ſic vitæ frugalitati aſſueſcitis, cum offa, ut apud *Stobæum* loquebatur Democritus, & thorus herbaceus famis & laboris dulcisſima vobis ſit medela. Corpore languentibus peregrinationem & equitationem commendavit *Galenus* l. de Icteri Cura. Quantum animo ſapientia apud ſapientes informando peregrinationes prudenter inſtitutæ conferant; veterum ſapientum exemplis diſcimus. Apollonius Thyanæus ad Indos reviſit, ut cum Brachmannis conſueſceret, ubi concluſum fuit, eſſe ſupra quatuor elementa regionem puram, DEI generationem, *Philoſtrato* teſte, Romæ quoq; cum Teleſino Conſule de varijs rebus gravioribus contulit. In Ægypto cum Veſpaſiano ſermones miſcuit, & cum Gymnoſophiſtis locutus, Nili originis curioſus indagator. Anacharſis Scytha pari generoſitate Athenasſe contulit, arcta cum Solone inita amicitia. Teſtatur ipſe ad Croeſum, veniſſe ſe in Græciam ut diſceret mores, leges & vivendi

modum Græcorum, nec opus ſibi eſſe auro, ſed ſufficere ut melior redeat, doctiorq; in patriam. Peregrinantur hoc tempore multi, & univerſa Europa peregrinari videtur, militibus undiq; fines vicinorum depopulantibus, ut vel numis ditiores, vel provincijs urbibusq; occupatis revertantur ad patriam cruentis manibus, ſaucio pectore, vulnerata conſcientia, ſibi plaudentes cum numos contemplantur in arca, ſed diris devoti propter innocentiſſimas animas quas peregrinari coëgerunt. Non ita Anacharſis, nec Regina Orientis, quæ ſolius ſapientiæ cupiditate flagrans, ſine alia lucelli ſpe, ad ſapientiſſimum Salomonem audiendum perrexit. Pythagoras Samius, ſapientiæ fama inclytus, apud Barbaros & Græcos magnam myſteriorum partem hauſit. Ad Perſas profectus magorum ſcientiæ ſe formandum tradidit, à quibus ſiderum motus, curſusq; ſtellarum & uniuscujusq; vim, proprietatem & effectum docili animo hauſit. In Ægypto ſapientiam & gentis linguam imbibit, triplexq; genus literarum, Epiſtolicum, Hieroglyphicum & ſymbolicum, didicitq; exactam cognitionem DEorum. Cretam deinde navigans cum Epimenide ſpeluncam Ideæ contemplatus eſt. Hic & in Arabia, & in Judæa didicit modum interpretandi ſomnia & futura divinandi. Hac ſpecie hodieq; peregrinantur cum Pythagora non pauci, ſed diſpari animo & eventu. Linguas peregrinas diſcunt, ut ijs abutantur

in ali-

in aliorum vel perniciem vel contemptum, DEIq; cognitionem ſusq; deq; habentes, plus ſciunt quam credunt, & malé credunt quæ ſciunt. Somnia ſibi fingunt, alijs multa ſibi nihil prædicentes, ſuiq; adulatores belle ſe rem gerere putant, ſi in externis occupati terras varias pari cum aſinis vectoribus paſſu emetiantur. Aliam peregrinationis ſuæ rationem *Plato* iniit, cæterisq; viam monſtravit. Megaram conceſſit ad Euclidem auſcultandum, cum nonnullis diſcipulis Socratis junioribus, ad Cirene abiit, ut Theodorum Mathematicum audiret, mox Italiam petijt ut diſceret à Philolao & Eurito Pythagoricis. Ægyptum ſalutavit, comitatus Euripide, ut cum ſacerdotibus colloqueretur. Scilicet omnium peregrinationum finis eſſe debet, ut ex regionibus dulciſſima exſugantur, & à ſapientibus illa mutuemur quæ & mores inſtruant & utilis doctrinæ cumulum augeant. Ad Æſculapij nepotes hæc inprimis cura ſpectat. Neq; enim omnis fert omnia tellus, nec eoſdem morbos morborumq; remedia uni loco natura locavit. *Hippocrates*, Medicorum Pater, in Lege requirit, ut perfecti Medici nomen acquiratur, Locum à natura ad diſciplinam accommodatum. Qui alibi quoq; quam in patria panditur, ut varietas ægrorum facilisq; illorum inſpectio habeatur. Barbaras militias ſequi Medicum aliás voluit *Cous* Lib. de Medico, ad cognoſcenda tractandaq; telorum vulnera. Imo Medicum

inter

inter belli neceſſaria recenſet *Ælianus* Tactic. c. 2. Peregrini morbi cum moribus patriam infeſtant, peregrina igitur medicamenta ex loco natali inſpicienda. Hinc in curatione luis Venereæ ex America Guajaci uſum noſtro orbi invexère Hiſpani. Et ſi Medici Galli, Itali aut Hiſpani ſcorbutum curare velint domi, ad peregrinationem ad noſtras oras impelluntur ea neceſſitate, qua nos ad illos inviſendos obſtringimur. Sic manus manum lavat, nos illorum, illi noſtros morbos diſcunt, ut cum laude omnibus medeantur. Ipſe Hippocrates peregrinatus fertur ad Democritum, in bilis ſede inquirenda occupatum, qui ut hoſpes non diſcipulus exceptus fuit, reliquitq; patriam non quod Guidiorum Bibliothecam incendiſſet, quemadmodum falſo rumore de eo creditum eſt, ſed ut artis ſuæ ſpeciminibus innoteſceret pluribus & pluribus prodeſſet. Quod quoq; aliorum Medicorum inſtitutum fuit. *Galenus* certè Pergamo relicto Smyrnæ Pelopem audivit, Corinthi Numeſianum, mox Romæ artis ſuæ dexteritatem oſtendit, quam ter reviſit. In Judæam verò profectus, non ut Chriſti miracula perſpiceret, quod negat *Labbeus* de Vit. Gal. p. 54. ſed ut Opobalſamum & bitumen Judaicum exploraret. In Lemnum Inſulam navigavit, ut quæ de Terra Lemnia dicebantur præſens videret. In Cypro metalla, Cadmiam, Pompholygem aliaq; inveſtigavit. Nec Alexandriam inſalutatam præterijt,

cujus

cujus ſcholæ tanta olim erit fama, ut *Amianus* L. 22. pro omni experimento ſufficere Medico dictitaverit ad commendandam artis ſuæ autoritatem, ſi Alexandriæ dixerit ſe eruditum. Hujus Academiæ Alexandrinæ Profeſsor Agapius celebratur *Suidæ*, qvi Byzantium deniq; profectus ludum literarium valdè inſignem aperuit. Ab hac locorum mutatione Medici deinde dicti fuere περιοδευταί h. e. circulatores, honeſto veteribus nomine, noſtris moribus minus honeſto. Nam *L. 6. ¶. 1. ff. Lib. 27. de excuſ. Tutor.* à Modeſtino Medici ita vocantur, junguntúrq; Grammaticis, Sophiſtis, Rhetoribus, quibus à tutela requies conceditur. Veteri Interpreti Circuitores. Non quod ἀγοραῖοι fuerint, qui hodieq; in theatris forenſibus ſua arcana vendunt: ſed quia Principum in itineribus ſocij. Nam & Comites dicebantur à Principum Comitatu, vel qvod urbes circum iverint ſanitatis reddendæ cauſa, artiſq; ſuæ pluribus communicandæ. In Eccleſia Chriſtianorum veterum vocabulo qvoqve honeſto Epiſcoporum Vicarii περιοδευταὶ appellabantur, circuitores ſev viſitatores, qvi regiones civitatibus ſubjectas viſitabant ac circumiverunt, propria ſede deſtituti, de qvibus in Concilio Laodiceno Canon 161 loqvitur, qvod ex Balſamone, *Zonara*, aliiſq; illuſtrat *Chr. Juſtellus* Not. ad p. 82. Noſtro ſeculo tanta peregrinationis utilitas ad Medicum redundare videtur, ut Medici autoritatem tueri nemo poſſit, qvi extra patriam ve-

ſtigia non protulit. Qvanqvam enim domi abundè qviſq; habeat, qvæ ſint inſtituto Medico neceſſaria, debent tamen exterarum rerum collatione confirmari, vel augeri. Incredibile eſt, quantum delectet juvetq; alienos agros, camposq;, montes fluviosq; intueri, & naturæ variæ ubiq; admirari benignitatem: ægrorum variorum ſtatum in domibus, in Noſocomijs, quæ paſſim ſplendidè magno lectulorum numero viſuntur, eorumq; curandi rationem perſpexiſſe: Virorum Doctorum colloquijs frui, ſingulorumq; experientias provocare: Laboratoria, fornaces chemicorum, Pharmacopolia, myropoliaq; ingredi. Ad Anatomen vel diſcendam vel perficiendam, peregrinatio quantum momenti conferat, ignorare neminem exiſtimo. *Galenus* l. 1. Adm. Anat c. 2. enitendum cenſet, ut in Alexandria commoretur Anatomes cultor, ſceleti ſolius viſendi gratia, ubi Medici oſſium diſciplinam auditoribus ante oculos exponunt. Quem locum ſi non aſſequatur, alijs negotijs jam occupatum, licebit in eum modum hominum oſſa contemplari, quo ille quoq; ſe uſum narrat, in ſepulchris quibusdam, & monumentis diſſolutis, vel ad theatra illa reviſere quæ paſſim in orbe noſtro literato à Proſectoribus animantur, nullo paſſu Alexandrinorum celebritati cedentibus. Sic patrum memoria Hiſpania Valverdam edidit coluitq;, Ingraſſiam Sicilia, Iaſolinum Neapolis; Bononiam inviſerunt Artis

culto-

cultores ad Carpum, Mundinum, Varolium, Patavium ad Veſalium, Fallopium, Aquapendentem, Caſſerium, Romam ad Columbum, Piccolomineum, Euſtachium, Baſileam ad Platerum & Bauhinum, Pariſios ad Jac. Sylvium, Car. Stephanum, Paræum, Monſpelium ad Laurentium, Wittebergam ad Salomonem Alberti, Leidam ad Pavium. Noſtro ſeculo exterorum ſtudia ad ſe allicere vidimus florentes in Europæ cultioris regnis Proſectores clariſſimos, amicitiâ partim, partim fama nobis notos, Neapoli Severinum, Meſſanæ P. Caſtellum, Romæ Trullum, Panarolam, Piſis Ruſchũ, Fracaſſatum, Florentiæ Redũ, Tilemannum, Bononiæ Malpighium, Bellinum, Venetijs Folium, Patavij Spigelium, Plazzonum, Veslingium, Marchettos, Molinettum, Virſungum, Leonicerum, Ticini Aſellium, Baſileæ Bauhinum Filium, Pariſijs Riolanum Filium, Pecquetum, in Anglia Harvejum, Gliſſonium, Williſium, Highmorum, Lowerum, Leidæ O. Heurnium, Falcoburgium, Walæum, Fr. Sylvium, Hornium, Amſtelodami Tulpium, Blaſium, Ruyſchium, Swammerdamum, Kerckringium, Sladum, Delphis Regn. de Graaf, Gröningæ Fiſſonium, Ultrajecti Diemerbroekium, Hobokenium, Sylvæ Ducis Bilſium, Argentorati Sebizium, Altorfij Maur. Hofmannum, Helmſtadij Meibomium, Jenæ Rolfinccium, Slegelium, Lipſiæ Welſchium, Chiloni Majorem, In Suecia Rudbechium & Howenium,

 in pa-

in patria Hafniæ Sim. Paulli, Mõinichenium, Borrichium, Stenonium, heu quanta nomina! quæ cum univerſa antiquitate certare valent. Quocunq; locorum perveniat Artis filius, inveniet apud laudatos Profectores, vel illorum ſucceſſores feliciſſimos, quæ ſciendi aviditatem exſatient. Cæterum ad Anatomen Practicam, quam omnibus commendare nunquam ceſſabo, plurimum auxilij ſubminiſtrabunt Noſocomia, quæ in celebrioribus urbibus patent, facilem viam monſtrantia in cadaveribus morbo defunctis ad cognitionem ſedis affectæ & morboſas cauſas. Ad quam lineã ſpectant rerum Naturalium Muſea hinc inde obvia, præſertim quæ ſceleta adulta & puerilia oſtentant, inſtrumenta Chirurgica præbent, exotica animalia, fructus peregrinos, ſeminum, metallorum, mineralium, lapidumq; varietatem elegantem & alia foro Medico inſervientia advenis monſtrant. Hic & ibi Anatomicus peregrinans, medicinæ bono, excerpere poteſt quæ ad rem ſuam videbuntur. Unde neminem facilé ſive noſtra ſive ſuperiori ætate invenias Artis Anatomicæ gloria eminentem, qui peregrinationum tædia ocio domeſtico poſtpoſuerit, quanquam, quod dolendum, non ſemper felix fuerit & optatus ſuſceptorum itinerum exitus. Zerbus enim, dictione quidem barbarus, non doctrinã, in Thracia nefarié obtruncatus; cujus tragediæ ſeriem pertexuit *Neander* in ſyntagmate de Med. Orig. p. 151.

Veſa-

Veſalius Hieroſolymam ire coactus fuit, nullius ſceleris expiandi cauſa, ſed, referente *Thuano* l. 74. Hiſt. Gall. quod in defuncto cadavere, adhuc ſe movente corde, cauſam morbi inquiſiverit. Carpus in exilium actus à Bononienſibus non quod vivos homines aperuerit, quod ſcelus ipſe deteſtatur Comm. in Anat. Mundini, ſed quia frequentioribus ſectionibus id agere viſus eſt, vel, ſicut ſuſpicatur *Riolanus*, ob libertatem loquendi in Anatome commiſſam, obſcœnumq; ſermonem, quo aures honeſtas offendit. Bucretius Uratislavienſis abſoluto Patavij opere Spigeliano, Bononiæ inquiſitionis rigorem redemit religionis profeſſæ mutatione, deinde Pariſijs cucullum induit Dominicanorum, qui os ſacrum cucullo Monachorum comparaverat & muſculum ſcapulæ. Virſungus Bavarus ſclopeto in limine ædium propriarum trajectus Patavij occubuit. Spigelio vitrum digito impactum necem acceleravit. Slegelio cadaveris ſecandi manus terrorem injecit. Sic ubiq; ferè Anatomicis naufragia nocuerunt, & ſi aliæ deſunt inſidiæ, exhalationibus cadaverum enervantur, ut pauci ad canitiem venerandam aſpirare poſſint, ſi Democritum excipias centenarium, Aquapendentem nonagenarium, Riolanum octuagenarium, Simonem Paulli noſtrum & Rolfinccium ſeptuagenario majores. Quod ſi deniq; ſalvi iter abſolvant, domiq; cum Galeno conſeneſcant, præter fatigatas cruentasq; manus,

eaſq; vacuas, nihil præmij referunt. Paucis enim contingit adire Corinthum, ut aureo torque cum Aquapendente, Veſlingio, Folio ſuperbiant. Quicquid ſit, non augeri dignitate quam æquari bonis gratius. Ars ipſa quoq; quærenda propter artem, ſpretisq; omnibus difficultatibus pergendum quo fata jubent favente genio, qui cogi raró poteſt, ubicunq; Democriti ſpelunca panditur. Æqvum enim eſt, ut cum *Plinio* loquar in Epiſtola 29. l. 6. agere nonnunquam gloriæ & famæ, id eſt ſuam cauſam; quos terminos peregrinationi ponimus, proſpicere ægrorum ſaluti, & propriæ famæ conſulere. Utrumq; conſequimur, ſi veram peregrinandi rationem ineamus ex nobis ipſis, & aliorum in itinere occurrentium condicione. Illud, ſi tales domo abeamus, ut maturi rerum æſtimationi finem neceſſarium quærere ſciamus, & reduces aſſequamur. Hoc, ſi nihil relinquamus intactum, unde fructus capi poteſt, nihil contemnendo, nec tamen omnia magnifaciendo, quippe ignorantiam prodit, domi quotidiana & vilia pro inviſis admirari foris, ſed prudentis erit nihil ſpernere. Nos ipſos peregrinationi Medicæ accingemus ea prudenti cautela, ne fatigemur virtute & curioſitate videndi omnia, ex quibus vel minima utilitatis ſpes affulget, meminerimusq; omnes boni hoſpitis leges à nobis religioſe eſſe ſervatas. Scientia quacunq; inſtructus efferre ſe ſupra alios ſupercilioſo faſtu non debet,

ne invidiam in ſe concitet, nec tamen diſcere plura erubeſcat. Vitijs quibuscunq;, etiam invitum dominum ſequentibus obnoxius, cum Polemone, Xenocratis Philoſophi contubernio ad frugem deſideratam redeat, emendeturq; ſapientum gravitate. Exempla bonorum captet, ad cætera conniveat. Peregrinetur animus inter quoscunq; malos bonosq;, ſed inter hos non habitet. Bona omnia pro ſuis reputet, mala deteſtetur, ut aliena. Ad diſcendum accedat promptus, ad vitia aliorum mutus ſurdusq;. Multa videat, de paucis cenſeat. Sacra Eleuſinia è longinquo veneretur. Rumores vitet. De omnibus bené judicet ſentiatq;. Injurias oblivione vindicet & ſilentio caſtiget. Amicos vel centum veneretur, ab unico ſibi caveat inimico. Hac arte arcana omnibus placebitis, ſi omnes vobis placeant. Verbo: omnibus inſerviendum, nemini nocendum, & de ignoti fama modeſté judicandum. His ex cauſis ſic ſibi gratulabitur quisquis, nec privatim magis qvam publicé, quod non ad pericula, quæ peregrinantes non raró, rerumq; curioſarum cupidos helluones invadunt, verum ad honores virtute & civili converſatione perveniat. Singularum in peregrinatione diſcendarum videndarumq; tanta eſt varietas, ut paucis lineis nequeant includi. Ad duo tamen rerum momenta reduci poſſunt. Res & Homines. Hi, velut apes Platonis, præferendi qui labellis diſcentium mel inſerendo ſolidæ &

æternæ

æternæ felicitatis indices ſunt. Illæ nec parca nimis manu, nec avida arripiendæ. Nimia enim in minimis curioſitas, majorum tempora excludit, & parcus neceſſariorum alimentorum uſus appetitum excitat, non ſatiat. Modus ubiq; ſervandus. Non omnibus Doctoribus accedendum, nec de omnibus docentes audiendi. Aureum eſt axioma *Cardani* l. de Arcan. Prud. Civ. c. 127. §. 19 in nullis inutilibus tantum progrediaris, ut regredi non poſſis. Cum delectu eruditio, præſertim Medica, haurienda. In primis illa diſcenda, quæ finem medicum, ægrorum valetudinem reſpiciunt & rerum veritatem, neglectis quisquilijs, quibus Polyhiſtores defatigantur. Contendere de ſolis nominibus, *Galeno* monente, aut de vocibus ut graculus aut corvus pudebit. Quanquam enim hæc aliaq; amœna magno ornamento videantur à Medicis ſciri poſſe, in brevi tamen & anguſta vita, cui nos adſtrinxit fatum, ſæpe obicem ponunt ad neceſſaria properantibus, & dum docti ſupra vulgus eſſe volunt Medici, vel de infelicitate vel farinæ defectu conqueruntur. Vidimus Polyhiſtores à formula medica præſcribenda tantum abhorruiſſe quantum olim Nero Claudius cum de ſupplicio cujusdam capite damnati ex more ſubſcribendum illi eſſet, ut mallent neſcire literas. Vidimus verſa vice mediocri doctrina imbutos, ſed audaces & in medendo expertos, palmam in curando reliqvis doctioribus præripuiſſe,

puiſſe,

puiſſe, adeoq; copia rerum omnium abundaſſe, cum alijs vix ad ſalinum tenue ſufficere potuerint reditus Abundé in itinere occurrunt, quæ medicinæ ſtudijs addictis negocium faceſſunt, ut hoc agant, ut metam propoſitam proſpiciant citiſſimé aſſequendam. Per ambages tardius itur, celerius per viarum compendia ad ſcopum properamus. Sic Medicum ornat & delectat varia eruditio, non ditat facile, nec citius perficit. In ſupervacuis igitur nec privatim multa agenda, quemadmodum apud Stoicum loquitur Democritus, nec publicé. At ſi neceſſaria ſunt, & privatim & publicé, non tantum multa, ſed innumerabilia agenda ſunt. Meo exemplo alios monere poſſum. Avidum diſcendi cuncta pectus in peregrinatione decennali non tantum longiora itinera ad ultimam Melitam, non Thulen, ſuſcepit, ſed multarum rerum cupidine multas horas, neceſſarijs alijs deſtinatas, variæ eruditioni impendit, linguis Ebreæ, Arabicæ, Copticæ, Juriſconſultorum lectionibus, Poëtarum delicijs, Criticorum ſtudijs, Platonicorum ſubtilitatibus, Antiquitatibus curioſis, quorum magnam partem dedidici, nec pœnitet, expertus quippe ſum oneri magis inutili quam emolumento eſſe quicquid præter ſcientiam medicam, cui, ut felicius vivas, acquieſcendum, curioſa diligentia ſectamur curioſé. At ſi quidem purus Medicus dicitur vulgo purus Aſinus, ſubceſivas horas, quas alij ludicris impenduut, amo.

ribus intempeſtivis, compotationibus, aleis, ornatui, dedicare fas eſt amœnis Philologorum & Antiquariorum ſtudijs, quibus ſe Medicus gratioſum & politum reddit. Undiq; colligenda quæ horreo Medico ditando inſerviant, ut velut Argonautæ ex itinere aureum vellus referamus. Omnia quæ occurrunt, Medicorum oculos detinent. Aer regionum, terrarum natura, aquarum ſalubritas, cœli influxus, incolarum temperies, victus ratio, morbi, remedia domeſtica & communicata. Naturæ reliquæ dotes, cuiq; loco propriæ, in herbis, animalibus, aquis medicatis, ſuccis, terris medicatis, metallis, aliisq; expendendæ. Ex Medicis curandi rationem omni loco peculiarem, morborumq; endemiorum typum, experimenta ſingularia, & obſervationes raras diſcimus. A Chirurgis venam ſecandam, cucurbitulas, hirudines, cauteria. A Pharmacopœis Compoſitiones medicas vel Medicorum vel proprias. A Chemicis modum figendi Mercurium, auri potabilis, lapidis Philoſophorum. A plebejis plebeja, ab olitoribus opportuna, ab omnibus aliquid, cum raró hoſpitia intremus quin remedij domeſtici uſum diſcamus, vel rari morbi hiſtoriam. Agyrtarum quoq; ſecreta, quibus plebi non raró vel fucum faciunt, vel ſatisfaciunt, neutiquam negligenda. Nemini aures claudendæ. Nam ſicut ad rem *Tertullianus* l. ad Mart. & gladiatores perfectisſimos non tantum Magiſtri & præpoſiti ſui,

Sed

ſed etiam idiotæ & ſupervacue quiq; adhortantur de longinquo, ut ſæpe de ipſo populo dictata ſuggeſta profuerint. Et quanquam ubiq; proſtent & in bivijs occurrant quæ ad animum revocari merentur; certis tamen locis, velut in orbe ſuo ſtellæ, leguntur diverſa artis incrementa, hic fundamenta facilius hauriuntur, ibi Medica exercitatio floret, alibi materiæ medicæ copioſior proventus eſt, Floræ cultura viget, opera Pharmaceutica urgentur, chemicorum fumi excitantur, experimenta naturæ provocantur, Anatomicæ demonſtrationes tractantur, Chirurgorum Operationes fervent, alibi veterum Medicorum placita ventilantur vel ab Hippocratis ſectatoribus, vel Galeni clientibus, vel Arabum diſcipulis. Singulis vacandum Medico peregrinanti, & in proprio foro quærendæ merces, ut ex multorum eruditione & experientia, unus Medicus emergat & perficiatur. Ut clarius loquar ſine ænigmate: artis principia vel domi in patria, vel vicino Belgio traduntur: Medica exercitatio Anatomicæq; ſectiones Pariſijs Patavijq; florent, Flora Monſpelij, & in monte Baldo caput effert, Pharmaciam & Chemiam Germania docet, experimenta Londini, Florentiæ &c. fiunt, Chirurgicæ artis dexteritate Lutetia & Italia eminet. Hippocratis oracula Pariſienſes & Romani ſcrutantur, Galeni veſtigia premunt Patavini, & Arabum doctrinæ hæredes ſe jactant Monſpelienſes, ab Avicennæ &

Averrhoes diſcipulis ad ſe translatæ, quæ olim in Cordubenſi Academia longa ſeculorum ſerie Maurorum diligentia floruerat. Omnium ſectatores Germani Paracelſicam quoq; Medicinam reliquis amica copula jungunt. Sed in nova prorſus ex experimentis condenda deſudant Britanni ingeniorum fertilitate & ſubſidiorum neceſſariorum copiâ fortunati. Longum nimis foret enarrare ſingula quæ omnis parturit tellus, Medici obſervatione hoc ſeculo digna. In genere quædam notavit *Galenus* L. quod Opt. Med. ſit Philoſophus, quæ in urbibus & regionibus intueri proprijs oculis neceſſe eſt; ſitum nempe, aquas ſtagnantes, fluviatiles, calidas, nitroſas, aluminoſaſve, & ſi quæ alia ejus generis ſunt. Propius ad rem accedens *Jo. Steph. Strobelbergerus* de Gallia tentavit aliquid in Deſcriptione Galliæ Politicæ Medicæ, de qualitatibus Regni Gallici, Academijs, Urbibus, Fluvijs, Aquis medicatis, plantisq; in Gallia naſcentibus diſſerens. Ad reliquas Medici orbis partes nemo, quod ſciam, progreſſus eſt ea methodo deſcribendas magno peregrinantium Medicorum ſubſidio. Zuingerus quippe in Methodo peregrinandi, in generalibus ſubſiſtit, cathedræ utilior quam itineri Medico. Præclaro opere quicunq; defungi voluerit, magnam gratiam initurus eſt, ut velut in tabella videant medicinæ candidati quid in peregrinatione obſervare conveniat medico ſtudio conveniens. In

Itine-

Itinerario Medico ſimile quid olim meditatus fueram, ſed alijs impeditus, fortuna iniqua intercedente, curam illam depoſui. Non ingratum mihi erit, hac ad Nepotem filiosq; ſcribendi occaſione, quædam recolere in itinere Italico Siculoq; à me olim obſervata, ut ſi DEus & fortuna illos meos chariſſimos illuc perduxerit, cum meis conferant, & plura annotent à me in tranſcurſu neglecta vel non viſa. Nihil præfabor de Italia, plerorumq; veſtigijs calcari ſolita. Ejus tantum partem, Campaniam nempe, Calabriam & Siciliam percurram, ubi naturæ contemplationis, & Medici ſtudij gratia diutius quam ab alijs fieri ſolet, hæſiſſe me non diffiteor. Quantum memoria ſuggeret grata recordatione repetam.

Relicta Roma in territorio Tiburtino reperitur Aqua Albula antiquæ famæ, Æſculapio, Hygiænæq; olim ſacra, morbis multis ſanandis celebrata. Sulphuream antiqui putarunt. Unde *Martialis* L. 1. Ep. 13.

Canaq; ſulphureis Albula fumat aquis.

Galenus paſſim harum aquarum meminit, ſed aluminoſas vocat L. 8. Meth. Med. c. 2. alibiq;. At *Andr. Baccius* L. de Therm. per deſtillationes invenit miſturam eſſe ex alumine cum ſuis partibus ſalſis, & non nitroſis, quia non poteſt eſſe alumen ſine ſale, & nitrum in Italia non fit, notante *Plinio:* cum aliquo tamen ſulphure manifeſto. Aliqui addunt ferrum, quo abundat ager

Romanus. Multa alia in hoc territorio viſuntur, quæ alij quoq; tradiderunt. Al monte Circello, qui locus eſt Ducis Caetani, ornus ſeu fraxinus copioſè creſcit. Curvo cultello truncum arboris ſcindunt cuſtodes loci à ſuperiori parte ad inferiorem, deindeq; poſt exactum tempus trium hebdomadum, mannam ex vulnere colligunt, quæ à ſuperiori exſtillans aquæ glutinoſæ inſtar, tandem à Sole indureſcit, ligneoq; cultello excipitur menſibus Auguſto, Septembri &c. magnoq; pretio divenditur, Libra quippe una Julijs tribus redimitur. Mannam sforſatam vocant, qua Romæ libentius loco Calabrinæ utuntur. Si pluviâ interea arbores madeſcant, diffluit & manna. Quam ipſe ibidem collegi ſervaviq;, & à Calabrina parum differre obſervavi. Sueſſam in monte tranſivimus, patriam Auguſtini Niphi, Philoſophi magni, ubi vaſa conficiuntur, quæ pro Muſeo aſportavi, ex terra ſingulari aureis puncticulis diſtincta. Hic linum quoq; optimum & ſubtile creſcit, quale veteribus Caetanum celebratur.

Neapolis amplitudine ſua & magnificis operibus, omnium in ſe oculos convertit. Mihi naturæ Medicinaeq; gratia diu placuit, hoſpitis mei M. A. Severini familiaritate adjuto. Mea quæſivi, cætera alijs relinquens. Medicos conſului, quos illa tempora ferebant, clariſſimos. Inter quos familiam duxit *Marius Schipanus*, Proto medicus regni, ſenio venerandus, in omni medicina vera

ſolidé

ſolidé eruditus, paterna amicitia mihi colendus, qui amplam fortunam in publicum Collegium à ſe erectum conſumſit: Autor electuarij de Betonica & mellis roſar. ſol. aurei, de quibus videndum Antidotarium *Donzelli*. *Antonius Santorellus* in Gymnaſio Neapolitano Profeſſor Theoricus primus, ſed ab illo ſecundus dignitate, varijs ſcriptis erudito orbi innotuit, Antipraxi, poſtpraxi, de ſanitatis Natura, de Veſuvio. *Io. Dom. Maliocchus* tria volumina nuper tum in orbem miſit ex varijs compoſita, ſed univerſam Medicinam complectentia. *Donat. Anton. Stella* P. P. multa premit & muſei carceribus coercet, interq; ea Phyſiognomiam Medicam, in Aphoriſmos commentaria, aliaq; demorſos ungues ſapientia. *Nic. Angelus Eliſæus* Practicæ Medicinæ Profeſſor, magis ad doctrinam compoſitus quam pompam, de Febribus oſtendit quantum experientia valeat,& in Veſuviani incendij deſcriptione, quantum eruditione poſſit. *Paulus Æmilius* olim in Gallia, jam domi feliciter exercet medicinam, aqua præſertim ſua polychreſta. *Onufrius Riccius* P.P. phil. de ſympathia & Antipathia famam publicam aucupatur, alijsq; monumentis. De *M. Aur. Severino* nihil dicam, qui ſcriptis in orbe notus eſt, & manu prompta, mihiq; cottidiana conſuetudine perutilis. Tandem *Joſephus Donzellus* Chymicus & Botanicus excellens tacendus non eſt, cujus Antidotarium Neapolitanum, Diſſertationes de Bal-

ſamo Orientali, & de Calchanto ab eruditis laudantur. Tanta Medicinæ lumina mihi Neapoli præfulſerunt, ut alia ſilentio involvam, nec beneficio nec injuria mihi nota. *Julium Jaſolinum*, parentis amicum, fatis ceſſiſſe ante adventum meum dolui, memoriam tamen ejus revolvens ſubinde in æde S. Claræ, ubi Epitaphium magnifico opere erectum cernitur: Cujus Epitaphij autor eſt *P. Urſus*, ſicut ipſe refert in Libro de Neapoli. Pharmacopolia numerantur 120, præter Monaſteriorum infinitas officinas, Barbitonſores 500. Muſeum rariorum *Ferrantis Imperati* Pharmacopolæ ſummi inſtructiſſimum hodieq; viſitur, de quo Aldrovandi ad Imperatum ibidem extat Epiſtola, qua Muſeum illius comparatur menſæ divitis, cujus micæ ſufficerent adornando Muſeo Ulyſſiano. Hiſtoriam Muſei deſcripſit Filius Franciſcus, cujus Nepos jam bonis potitur, & Pronepos, ſupra ætatem rerum gnarus, exteris oſtendit. Neq; tamen Franciſcus autor eſt Operis, ſed *Colantonius Stelliola*, cujus in præfatione meminit, præceptor Schipani, Severini &c. Rariora quæ ibi obſervavi, alibi non viſa, perpauca fuere. Pygmæi ſceleton parvum vix palmam longum attentius conſideravi, quod factitium credo, non naturale. Aquilinaris lapis capitis magnitudine perrarus. X Volumina Herbarum Vivarum propria Imperati manu agglutinatarum merentur admirationem, quod temporis edacitatem effugerint. Piſcis à tergo cornu-

cornutus, Cornu Bezoar & pili ejuſdem, mineralia infinita & metalla, Lamiæ caput, byſſus ex eoq; linum, ſericum ſyriacum ſine arte factum, purpureum, lapidis ſtellaris innumeræ ſpecies, viperæ bicipites, fœtus biceps, inter alia rara tum placebant. In Muſæo alio F. *Donati Eremitæ*, olim pharmacopolæ ad S. Catharinam Monachorum, varia extant, egregij furni, ſceletaq; variorum animalium. Ejuſdem cura prodijt Liber de Arte Pharmaceutica, item de Elixire Vitæ, quorum tamen opuſculorum autor creditur *Petrus Caſtellus*, qui apud illum diverterat. Deſcriptionem floris Paſſionis cum figura elegantem idem Donatus publicé dedit. Noſocomium beatæ Mariæ Annunciatæ magnificum eſt & opulentum. Inferiori cænaculo febres omnes tractantur, ſuperiori vulnera. In ſupremo tecto locus amœnus & patens panditur, in quem admittuntur qui convaleſcunt ut ſe reficiant & aëri aſſueſcant. In infima parte ad latus dextrum peculiare cœnaculum moribundos & conclamatos excipit, quibus vicini adſunt Patres Reverendi. Singulis febricitantium lectis tabula lapidea affixa eſt, in qua certis ſignis notatur dies qvo quisq; æger medicamentum & quoties aſſumpſit. Incurabilium Xenodochium quoq; eſt amplisſimum, cui inſerviunt duo Chirurgi ordinarij, totidemq; Aſſiſtentes, duo Medici, & unus Mulierum. Aſſiſtentes eliguntur præmiſſo examine Medicorum & Chirurgorum doctiores,

præſente Præſide. Bibliotheca S. Joannis Carbonarij referta multis Mſtis, etiam Medicis, Dioſcoridem habet elegantibus figuris ornatum, ſed à curioſo quodam herbæ omnes ordine alphabetico diſpoſitæ ſunt. Hippocratis Aphoriſmi cum Galeni Commentarijs latino ſermone ſcripti A. C. 1380. ibidem extant, uti & Meſues particula, Columella & Cato de Re Ruſtica, Solini duo, Plinius, alijq; codices manu exarati. In Palatio prope S. Biage Bibliopolarum inter alias ſtatuas antiquas Caput Coloſſi æneum ſingularis artificij & magnitudinis in pariete affigitur, quod equi fuit olim in area Epiſcopali, quam ægroti equi circum curſitaſſe feruntur, ſtatimq; ſanati, forſan motu adjuvante. Cæterum medendi rationem Neapolitanorum tradidit *Severinus* in Therapeuta Neapolitano à *Gregorio Villano* edito Neapoli 1653, & alij ſupra laudati recenſent, ut opera hac ſuperſedere hic poſſim. Morbi frequentius hic graſſantes & velut endemij, ſunt roſeolæ ſaltantes, quia ob ædificiorum altitudinem Solis lumen excluditur, veſcuntur incolæ carne bubula, braſſica cum lardo. Pædanchone maligna ſeu Angina puerorum ſuffocativa vel epidemius morbus ab anno 1618. velut peſtis invadit pueros, inficitq; alios & enecat. Inficiuntur quidem & majores natu, ſed rarius, & facilius curantur, quia medicamenta lubentius admittunt & gargariſmos. Ex Cometæ fatalis influxu hanc luem deducit *Eliſæus* c. 9. de Veſuv.

Eryſi-

Eryſipelata frequentia non movent Medicos ad ſui curationem, ſed naturæ relinquuntur. Pleroſq; alios morbos ſanant decocto ſalſæ parillæ. Medicamenta verò alia majori doſi exhibentur quam alibi, ob corpora ſicciora incolarum. Et praxis regni totius jubet juſculum pulli ſine ſale exhibere duabus horis poſt aſſumtum medicamentum purgans, ſi ſucceſſus protrahatur. Venæſectionem in quovis dolore capitis ſuadent, parcé tamen admittunt, quia externus calor ſpiritus disſipat. Sanguiſugæ frequentes ſunt, quæ vaſculo calidæ aquæ immittuntur, cui inſidet æger, unde ſæpe vidi fiſtulas ano excitatas in Noſocomio Incurabilium. Veſicatoria & ſonticulos primus Neapolin introduxit Schipanus. In vulneribus omnibus quovis tempore oleo roſato utuntur, contra quem morem invehitur in Reſtituta Chirurgia *Severinus*. In vulneribus thoracis ampliant externum vulnus, relicto interiori; ſed non videtur dilatari debere externum, ne aër frigidus penetret, ſpiritusq; facilius qua data porta exeant. Interior veró canalis amplior requiritur pro puris exitu. Niſi aëri benigno fidant. Eſt quippe ſaluberrimus: ventilatur mari vicino & ab Oriente quoq; mons Appenninus pervius patet, ſolum quoq; calidisſimum & ſulphureum, quod aërem mundat corrigitq;. De æſtate dicunt: quanto piu caldo, tanto piu ſano, quia ſemper aura ventilatur gratisſima, & ſi cum Romano aëre Neapolitanus commutetur,

exitium inferri putatur ob vapores ibi elevatos, niſi Boreas ſpiret, vel pluvia largior ſuperveniat. Experientiæ conſentit *Quercetanus* in Diætet. quia aër Neapoli ſubtilis, Romæ craſsior, Et mutatio periculoſa ad contrarium, Romæ quippe aër per apertos ante poros penetrat. Hinc mihi cordaté ſuaſit *Schipanus*, ut fugerem motum, inſolationem, mane ſumerem ſuccum limonum, parcé cibo potuq; indulgerem. In vino Surrentino, quod hodieq; Neapoli bibitur, etiam à febricitantibus, magnam differentiam advertere licet ab illo qui Galeni ævo in uſu fuit. Illud oligophoron eſt, tenuisſimum, nec calidum, nec adſtringens. Galeni veró contrarijs qualitatibus præditum, & præterea vigeſimo anno potui aptum dicitur l 1. de Antid. c. 3. Cujus varietatis cauſa non eſt loci diverſitas, ſed incolarum mutatio, qui jam ad qvæſtum callidiores, exſciſis veteribus vitibus, ex quibus tarda lucri ſpes, novas ſubſtituerunt Surrenti, quæ vinum ſtatim uſibus aptum fundunt, & copioſum, quia aquoſum. Aliam rationem caupones & mangones vinorum ſuppeditarunt *Fr. Ant. Caſertæ* Quæſt. IX. de Vin. Art. 1. quod maximus vinorum aſpriniorum in Campania & prope Neapolim ſit proventus, quia tales uvæ, acidæ cum ſint, latronum non ita ſubiciantur inſidijs, & copioſius ferant vinum: contra veró accidere de vitibus & uvis græcis hoc tempore vocatis quibus id circo ab agro Atellarum feré exſtirpatis &

aſpri-

Digitized by Google

aſprinijs inſertis vitibus, non amplius in hoc agro vinum græcum, ſed aſprinium progignitur. Tantum valent immutare ſecula. Vina verò iſta aſprinia nive quoq; refrigerantur ut palato ſint gratiora. Neq; enim vina ſaccharo adulterant, more noſtrorum, Cum dulcia habeant ſua natura, nigra & craſſa, vulgo dicta Mangiaguerra, & lagrimæ Galitti: album & craſſum, Græcum vocatum; mediæ naturæ alia ex Pauſilipo, uti & Chiarellum, & Codacavallo. Saccharum quidem olim ex cannis confecerunt Neapolitani, ſed, quia paludoſum locum, quem cannæ requirunt, aëris ſalubritatem corrupiſſe experti ſunt, ut ſibi conſulerent, iſtud intermiſerunt. Majori cura nitro incumbunt, quod extra portam, qua Romam itur, ex terra candida quam ex cellis vinarijs eruunt, vel ſtercore caprino ſicco, excoqvunt. Nec mannam negligerent, ſi liceret, ex fraxino colligendam, quippe minus vitium habere dicitur, & Calabrinæ poſtponenda, idq; Medici cujusdam Calabri, ut fama eſt, quæſtuoſo aſtu, qui obtinuit à Rege Hiſpanorum edictum, ne manna Neapolitana, velut noxia, vendatur aut colligatur, quod tamen clam eluditur. Ex mari piſcatores varios piſces foro inferunt, inter quos polypi, torpedines (ex quibus torpedinem ſibi induci teſtantur,) lupus marinus, columbus marinus, paſtinaca marina, de qua *Rondeletius* & F. *Columna* Phytobaſ. p. 8. 9. Cujus cauda longa eſt & aſpera, cum aculeo

medio, quem ad varios uſus adhibent. *Severinus* eo apoſtemata aperuit. Conchæ anatiferæ, ricinus marinus variorum colorum pinnis mobilibus quoq; forum piſcarium ornant. Caſeus ex Buffalis in uſu eſt duplex, durior & pinguior, quem vocant Provola, butyro abundans, quem etiam pectore laborantibus concedunt. Ex Sueſſana urbe melior affertur in formam utri compreſſi. In itinere Salernitano eo famem ſedare coactus ſum. De vulva Bubalina exſiccata monuerunt me curioſi, odorem moſchi referre, ideoq; in unguentis adhiberi à myropolis Neapolitanis. Ficus optimæ hic cenſentur, quas vocant Paradiſi, quarum notæ ſunt, ut ſint inſtar pauperculi, furis ſuſpenſi & habeant lacrymam meretricis. Mala inſana frequentius comeduntur, quæ optimé Monachæ præparant, melancholicum tamen gignunt ſangvinem, quem colore referunt. Quo modo aliás in Italia præparentur, deſcribit *Matthiolus* ad L. IV. Dioſcor. c. 71. De œconomicis nihil addo, niſi quod vaſa pro vino ſervando ruſtici & Urbis incolæ conficiant ex ligno Ceraſorum, in quibus vinum & aqua ſemper odorem ceraſorum referunt. Ex multis pauca notavi, ut monſtrarem obiter quanta peregrinantibus medicis obſervanda occurrant. Sed majora vicinæ Puteolæ ſubminiſtrant, & Ænaria Inſula, in quibus tantus terrarum eſt calor à ſulphure æſtuante, ut Vulcanum hic habitare credas. Integra volumina de

harum

Digitized by Google

harum antiquitatibus, præſertim balneis ſcripſerunt alij, interq; eos *Jo. Fr. Lombardus*, *& Julius Jaſolinus*, ut longum foret hic ſingula recenſere. Naturæ certe minerali hic campus panditur, ſulphurisq; regnum viget, quod ut magis pateret, translato monte radices ſuas aperuit. Hinc tot thermæ ſulphureæ hic morborum uſibus proſtant, ut nusquam alibi copioſiores. Puteolis ſequentia balnea famam acceperunt: S. Anaſtaſiæ, Arcus, Arculi, Aſtruni, balneoli, Braculæ, Calaturæ, Cantarelli, S. Crucis, Culinæ, Fati, Ferri, Fæniculi, Fontanæ, Fontis Epiſcopi, Foris criptæ, S. Georgij, Gibboroſi, Iuncariæ, S. Luciæ, S. Mariæ, S. Nicolai, olei petrolei, Ortodonici, Palumbarij, Petræ, Prati, Pugillij, Ranerij, ſcrophæ, Silvianæ, Solis & Lunæ, ſpeluncæ, ſubveni homini, ſulphur. aquæ, ſubcellarij, ſudatorium Bullæ, ſudatorium S. Germani, ſudatorium Trituli, Tripergulæ ſeu Veteris, Trituli. Pithecuſis verò balnea numerantur, Caſtilionis, Cytharæ, Dimidiæ viæ, Doyani, Fontis, Furnelli, Gurgitelli, Nitroſi, Plagæ Romanorum, Scrophæ ſeu ſpeluncæ, ſaxorum, ſuccellarij, ſudatorium Cocti, Ulmitellæ. Summa, quia tota regio ſulphurea, incaleſcunt aquæ, & terra fumat accenditurq;, ex illa veró parte quæ ſulfatara proprié appellatur, calcatur pedibus ſulphur, quod maxima quoq; copia quotannis effertur à mercatoribus. Vulgo narranti ſi credimus, triplex ſulphur eruitur, foedum candidius, quod

in

in caminis fundunt Neapoli, medium, viridius, ſplendensq;, ex quo oleum exſtillat, & flaveſcens, ex quo negant oleum perfici. Quot beneficia ægrotis ſulphuris hæc abundantia confert, tot ſanis affert incommoda, propter terræmotus frequentes, à quibus tuti eſſe non poſſunt, tremente ſæpe urbe ampliſſima Neapoli, cujus infortunium vitaturi in grotta Nervæ Coccei apud Pauſilipum ſe abſcondunt. Fructus omnes in agro Puteolano citius quidem matureſcunt, ſed citius corrumpuntur, ut fraga, Armeniaca, ceraſa, & guſtus ſuavitate cedunt alijs. In ænaria Inſula, Iſchias dicta, olim Pitecuſa, Poëtis Inarime, præter balnea jam laudata, ex quibus tamen Gurgitelli maximé hodié frequentatur, prope locum dictum la Fichera mirabilis eſt ſtupha, & longus tractus arenæ mineralis, calidisſimæ, cum balneis ad ripam & juxta mare, ubi eſt ſudatorium, ebullit aqua boni ſaporis cum bullis ſonantibus, in qua coqvuntur piſces, carnes &c. breviſſimo tempore. In Dojano omnes ripæ ſplendent ob copiam magnam nitri quod naſcitur ibidem. Aquæ Nitroſæ effectus mirabilis deprædicatur, quod poſitum in ea linum ſpatio trium dierum maturum reddat, album & perfectum. Cujus virtuti quoq; adſcribunt, quod incolæ ſani & longævi vivant, mulieresq; pulchritudine excellant. In rupibus Iſchiæ verſus Pomarium Nimphæ, copioſæ ſunt arenæ nigræ, ferreæ, quæ ferrum trahunt ſicut magnes. Ibi quoq; eſt

mine-

mineræ Auri à Campagnano vicino capellæ S. Sebaſtiani, cujus auri experimentum fecerunt Veneti, teſte *Jo. Eliſio*. In tanta naturæ rerum ſegete pergenti ex altero latere Urbis Veſuvius mons Plinij exitio nobilis occurrit, qui nuper tum A. C. 1631. in Decembri flammas, lapides, ſulphur &c. eructans arſerat, fluvios vicinos exſiccarat, cineres laté Venetias usq; ſparſerat, & vicinas civitates merſerat. Torra quippe Græcorum, nunc Ducis de Medina, inter Salernum & Neapolin, quam pertranſij, cineribus illis feré tota tecta eſt: nec exinde fumare deſijt Veſuvius, ſuperſtite in fundo voraginis ſulphure, quod ebullire vidi cum A. C. 1643. in Novembri montem adſcenderem. Ultima hac flammarum cinerumq; inundatione ager quoq; Tabianus inter Surrentum & Neapolin medius, ita corruptus eſt nimio ardore & ſiccitate, ut quem ſiccitate moderata commendavit *Galenus* l. 5. Meth. Med. c. 12. nunc noxium experiantur qui pectore ægrotant. In via ad Salernum frequentes occurrunt ſcaturigines aquarum dulcium, quas vocant aque del Capillo Venere, quia vicini colles hac herba alijsq; abundant. Loci antiquitate & celebritate Doctorum Salernitanorum ductus, Salernum ingreſſus, ſcholam Medicorum vidi prope templum Cathedrale S. Matthæi, periſtylijs antiquis ornatam. Silentes jám Doctores inveni nullaq; fama publica notos, qui olim celebritate nominis orbem implerant, Regiq; Anglorum

carmina ſua Medica dedicarant, ſed nimio invidiæ æſtu flagraſſe dicuntur. Deſtruxerunt enim, ſi fides narrationibus, clam noctu Balnea Puteolana præſtantiora, in quibus ſalutaria remedia fuerant ſcripta cum modo utendi, quæ exinde balnea adhuc deſolata jacent & confuſa, quanquam hoc tempore conati ſint diligentius relarare. Sed invidiæ pœnas Salernitani luerunt, in reditu enim ſubmerſos ferunt. Urbs ipſa occidenti obverſa, ſed ad latus Orientale montibus cingitur, unde æſtate febres lethales graſſantur. Laurea Medica Candidati in Schola hac celebri ornantur præmiſſo examine textus Hippocratici & Ariſtotelici, & præſtito juramento profeſſionis fidei, qui iccircó loci antiquitate & reverentia, licentiam impetrant exercendi medicam artem non ſolum per totum Regnum Neapolitanum, inconſulto Protomedico, ſed per Imperium Romanum univerſum. Cum omnia ad delicias & neceſſitatem hic affluant, poma tamen Appia maximé laudantur, odoris & ſaporis gratia, de quibus ipſi Doctores:

Omnia mala mala præter Appia Salernitana.

In Calabria reliqua, (in qua tanta eſt temporum anni temperies, ut apes nunquam ab opere ceſſare dicantur, unde mel non craſſum aut auſterum, ſed odoratum candidumq; prodit,) naturæ dotes copioſo proventu luxuriant in metallis, mineralibus, lapidibus, herbis, fluminibus, quas libello quinto complexus eſt *Hieronymus Maraſioti*

de-

de Antiq. Calab. impreſſ. Neapol. 1595. Præcipua libabo, à me viſa in tranſcurſu. Manna Calabrina uſu ſe commendavit officinis Europæ, quam ex arboribus collegi, mecumq; itineris mei comites copioſius avidiusq; propter dulcedinem illâ veſcentes, diarrhæa ſuccedente peregrinantibus × moleſta. Colligitur illa ſolſtitio æſtivo menſibus Junio, Julio & Auguſto in arboribus Orni & Fraxini. Duplex eſt, naturalis, Artificialis. Illa ex cœleſti rore in frondibus Orni hæret, & ex fraxini nodulis exſtillans ſua ſponte provenit, quam mannam del corpo vocant, cariorem & ponderoſiorem artificiali. Hæc ex fraxino ſtillat per truncum diſſectum cultro, vel ſecuri alternis ictibus circum circa, quam vocant sforſata, excipiturq; cultris ligneis & imponitur vaſis ligneis vel oſſeis ne inficiatur color. candidior eſt vel nigra pro calore anni vario, & cum exſtillat, expanditur in menſa ut à ſole abſumatur humiditas & aciditas quæ ſuavitatem impedit. Id iterato faciunt. Pejorem mannam, quam Bragerola vocant, nullius pretij, tranſcolant per cribrum impoſtores, ut in ciceris formam redactam pro manna foliorum vendant. Cicadæ ſuctione ſua ornum aperiunt, ut fruantur ſucco dulci, deinde per apertum foramen exſtillat liquor. Bari Apuliæ ex genu S. Nicolai liquor funditur, quem vocant mannam de S. Nicolao, febribus commendatam, quam deferunt religioſiores, ſparſamq; in terra credunt

ſponte redire ad corpus ſuum. Putavit verò *San-torellus* Medicus Neapolitanus aliunde translatam eſſe, vel à Patribus religioſis afferri, quia ſimile quid Neapoli actum, poſſe quoq; à corpore vicino recipere aliquam virtutem. Sacchari quoq; cannæ in Calabria creſcunt circa montes meridionales, unde tanta ſacchari copia excoquitur, ut naves onerarias impleat. Salini montes duo prope Montem altum viſuntur, ex quibus ſàl excavatur. Solida & rotunda fruſta ibidem inveniuntur, unde corollæ precariæ fiunt. Salubrius hoc marino credunt incolæ, quia oculos non lædit, ſicut illud. Notant quoq; ſal gemmæ in fodinis eſſe mollius, deinde aëre indureſcere, unde in ipſis fodinis artificioſé quamcunq; figuram inducunt. Splendidiores fodinæ partes, oculum ſalis vocant, quod ſplendide luceant. In Baſilicata in ſaxis montoſis inveni gloſſopetras ſimiles Melitenſibus, quanquam colore varias, & conchylia alia petræ impacta. De Tarantulis Apuliæ *Kircherus* tam multa & erudita poſteritati tradidit, ut Iliada poſt Homerum ſcribere nemo auſit. In oppido & caſtello Paulla maritima XII. leucis diſtante à Coſenza, vidi de nocte lampyridum volatilium immenſum numerum, quæ lucem flavam magis quam cœruleam ſpargebant. Hinc adſcenditur per colliculum ad Monaſterium S. Franciſci, ubi S. Franciſcus de Paulla habitaverat. Ibidem fons eſt limpidus ejusdem nomine inſignitus, in quo ad vitam

dicitur

dicitur revocaſſe piſces aſſatos ad ſe delatos, in cujus rei fidem ſervatur in templo patina, in qua cocti & reſuſcitati. Vim veró habere ferunt contra omnia oculorum vitia & pectoris ſi bibatur, ejusq; aqua lavetur facies. Limpidam guſtu deprehendi, nulliusq; ſaporis more aliarum aquarum quæ bonitate ſe commendant. In hoc Monaſterio conveniunt mulieres infecundæ, ut ſancti Viri interceſſione imprægnentur, quod olim eveniſſe Imperatoris Conjugi Reginæ Hiſpaniæ & Galliæ traditur. Harum uſui deſtinantur cubicula inferiora, in quibus feminæ ſteriles per triduum commorantur. Quid interea negocij capeſſant, ignoro. Ex terra hujus collis conficiuntur vaſcula rubra elegantia ſimilia terræ ſigillatæ. Ad Siciliam navigio tendenti apparuerunt inſulæ Ænariæ, interq; eas Strongyle, inſigni fumo de die, noctu veró, præſertim ſpirantibus Zirocchijs, flammis illuſtris. Propius admovimus vela, ut accuratius luſtraremus. Sæpius hic oriuntur tonitrua horrenda, ut diabolus credatur inhabitare locum, & navibus tuta ſtatio hic nulla datur, niſi ſanctæ crucis ſigno munitis. Pumices hinc prodeunt & ex ignito monte ejiciuntur. In hoc mari frequentes Delphini celeritate navem noſtram plenis velis ventisq; promotam anteverterunt. Paucis ab hinc annis in quadam harum, Inſula nempe Vulcania, intumuit aliqua pars terræ, & cum ſono in collem quendam elevata videbatur, ex quo tandem rupto

ſpiritus multus exiliens favillas & cineres projecit, quibus omnes feré civitates vicinæ perierunt. Pharo in Siciliâ ſalutata vicini lacus duo occurrerunt antiqua religione celebres, Saturni unus, ubi olim fanum ſeu Neptuno ſeu ſaturno Sacrum. Hodie ſalinæ ſunt, ubi excipitur aqua & à ſole torretur. Salſæ enim ſunt aquæ & vulnera ſtatim glutinant. Prope trajectum Meſſanenſe Aloës ad arboris magnitudinem creſcit. In anguſtijs maris inter Calabriam Siciliamq; ſcylla eſt & charybdis veterum, de quibus videndus *Strabo* l. 6. & *Juſtinus* l. 4. c. 1. Scylla ſaxum eſt *Pomponio Melæ* l. 2. c. 7. charybdis mare, utrumq; noxium appulſis. Saxum non apparet, niſi mari tectum, charybdis undarum inſe concurrentium pugna amicè tamen nos pertulit, ad Meſſanam in Pelori ſinu feſtinantes. In Urbe hac ſplendida fons Zancle eſt ille qui hodie dicitur Pozzo Leone. Nymphæ creditur fons, unde hi verſus ſubijciuntur nomine Nymphæ Zanclez:

Encelidi flammas fugiens per operta viarum
Hic caput attollo Nympha perennis aquæ.
Cum mea ſenſiſſem venturam ad littora claſſem
Protinus exilij Nympha latentis aquæ.

Per urbem fluvij nulli. Iccirco in ſingulis ædibus aqua dulcis apportata à bajulis ſervatur in urnis lapideis grandioribus. Gigantum hic olim ſedes à Saturno parente conſtituta. Illorum oſſa eruta fuere in loco eminente, qui in gratiam Capucci-

norum

norum æquatus ſolo juſſu Philiberti Principis fuerat, quæ poſtea confracta periere. Gymnaſium publicum quatuor Auditorijs illuſtre eſt, Theologico, Juridico, Medico & Philoſophico. Medicinam tres Profeſſores docent. Primum locum Praxeos poſt exceſſum Jo. Bapt. Corteſij occupat hoc tempore Piſanus, ſecundum locum Theorices Petrus Caſtellus Romanus. Philoſophiæ primus locus vacabat, ad quem amplo ſtipendio me invitatum memini: ſecundum occupabat Placidus Regna Vir Doctus & à multis Viris Illuſtribus publicé laudatus: Tertium obtinuit Jo. Dom. Proſimi Mamertinus. Scriptores in Medica Arte pauci fuere. Inter omnes eminet Petrus Caſtellus amicus meus, varijs Operibus editis, præſertim Anatomicis, Pharmaceuticis & Botanicis per ora eruditorum volitans. Piſanus in lucem emiſit Antidotarium Meſſanenſe, 1644, quod plenum Barbariſmis à Pharmacopœo compilatum narrabat Caſtellus. Jo. Dom. Proſimi J. Med. & Phil. D. de Abſceſſu puerorum ſuffocativo 1643. Meſſanæ divulgavit Diſſertationem. Andreæ Trimarchi Anatomiam ex Gal. Hipp. Avicenna &c. carmine vulgari conſcriptam vidimus, editam 1644. & Ant. Oliverij Apologiam contra Licetum de Abortu. Hortus Meſſanenſium in foſſis urbis erectus nuper fuerat opera P. Caſtelli cum officina chymica, theatro Anatomico, ſacello. Plantas horti ſingulari Libro conſignavit idem Caſtellus Meſſanæ 1640.

Noſocomium amplum è regione Collegij, ex ſeptem parvis compoſitum eſt, ſecretis habitationibus Capuccinorum Patrum, mulierum & exterorum, in quo Medicus Piſanus valetudinem ægrorum curat. Quinquaginta anni effluxerunt, quibus Theriaca hic nulla fuit Diſpenſata, ſed Venetijs, Româ, Neapoli, Alexandria accerſita. Sed noſtro tempore Priore Collegij Petro Caſtello Jo. Dom. Cardullus ad inſigne S. Georgij illam compoſuit, cujus dedit Deſcriptionem autore eodem Caſtello, allatis ex Sicilia & Calabria ſimplicibus optimis. Oleo ſeſamino copioſo gaudent, cui Romæ ſubſtituunt amygdalinum. Hic enim ſeſamum adeó abundé provenit, ut pani atro inſpergatur ſapore gratiſſimo. Valeriana Sicula rubra in horto Caſtelli, Ronpiquartana Meſſanenſium, in acetarijs utuntur, cum paſſim per ſemitas copioſius naſcatur. Inter Morbos vulgares incolas affligentes, ſunt Hypochondriorum flatus, quos feliciter diſſipat Caſtellus Electuario ſuo Diatartaro, quod exhibet pondere Unciali hora una ante prandium larga ſuccedente expurgatione. Alternis diebus idem lue Venerea laborantibus præſcribit. Quia ad paucorum notitiam pervenit perutile Electuarium Caſtelli, etiam noſtris terris percommodum, non gravabor hic ejus deſcriptionem repetere communicatam à *Jo. Petro Corvino* Nepote Caſtelli, editamq; Meſſanæ 1644.

Rec. Tartari vini albi ſubtiliſſimé triti, & cribrati

Senæ

Senæ electæ an. Unc. 1. ſ.
Mannæ el.
Sacchari rub. an Unc. 1.
Zinziberis
Aniſorum
Cinamomi
Galangæ minoris an. Drachm. 1.
Syrupi roſacei ſolutivi Unc. v.
m. f. Elect. ſ. a.

Sumpto hoc ſuperbibendæ ſunt juris carni-um Unc. jv. ut facilius ſuccedat operatio. Omnes officinæ Meſſanenſes electuario iſto repletæ ſunt magno lucri commodo, & in tota Sicilia, proximaq; Calabria adeo decantatum eſt Diatartarum Caſtelli, ut omni alio cathartico præferatur. At quia delicatioribus doſis Unciæ nauſeam excitat, rogatu Illuſtris Equitis Meſſanenſis, in formam Julapij tranſmutavit Caſtellus, palato gratiorem, hoc artificio:

R. ſenæ electæ Unc. VI.
Zinziberis
Galangæ minoris an. Drach iij.
Infuſionis roſarum ſolutivæ Lib. iij.

Miſce. Infundantur in vitro bene clauſo, loco tepido, vel balneo Mariæ per 24. horas, fiat ebullitio, coletur, & clarificetur, tunc adde

Sacchari albi Unc. viij.
Crem. Tart. Unc. ſ.

Bulliant, clarificentur, tandem adde

Aq.Cinamomi ex Vino deſtillatæ Unc.I.
Ol. Aniſorum. ſcrup. ſ.
M. & ſ. a. f. Julapium.

Doſis minor ad Unc. ſ. major ad Unc. I. ſed quia tutisſimum medicamentum, ſæpe exhibet ad Unc. I. ſ. vel Unc. ij ſine ulla moleſtia quinquies vel ſexies poſt duas vel tres horas à cibo benigné alvum ſollicitans. Angina ſuffocativa puerorum frequens hic loci, invadit etiam Parentes ſi cum filijs converſentur, quam curat Caſtellus ſolo laxativo ex ſyr. roſ. & melle, nam Venæ ſectionem inutilem deprehendit. Vina Mamertina generoſa ſunt & grata, præſertim annoſa. Hinc *Martialis* l. 13: Ep. 117.

Amphora neſtorea tibi Mamertina ſenecta
Si detur, quod vis nomen habere poteſt.

Et publicis epulis à Julio Cæſare nobilitata fuere, teſte *Plinio* l. 14. c. 6. In ciborum delectu parciores ſunt Siculi, quibus lardum cum pane calido in delicijs eſſe ſolet. Piſces tamen expetuntur, quos mare mittit. Murænam ibi tam pinguem grandemq; cantat *Martialis* l. 13. Ep. 80. ut cutem ſole exuſtam mergere non valeat. Piſcatura celebris eſt menſe Majo & Junio piſcis Xiphiæ, magni & carnibus eſculentis præditi, qvem inſtar Balænarum ſectantur & capiunt. Gladium, quem ore geſtat, dono Caſtelli accepi, ut & oculum, cujus cornea tunica craſſa & dura, flavaq;, cum cryſtallo duro. Alia piſcatio celebratur piſcis Tundi

ejus-

ejusdem magnitudinis & formæ, ſed nullo gladio terribilis, cujus locum occupat in fronte globulus quidam. Caro huic durior & rubicundior. Oſſa aliqua legi ad littora Siciliæ prope C. Paſſaro. Menſe Septembri tertia piſcis alterius, quem Bauri vocant, captura ſuccedit. In templo Cathedrali B. Mariæ prope Altare in lapide Granito Siculo columna extat cui innititur vas aquæ luſtralis, cum hac inſcriptione:

ΑϹΚΛΗΠΙΩ
ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ
ϹΩΤΗΡϹΙΝ
ΠΟΛΙΟΥΧΟΙϹ

Poſtica parte: ΑΙΛΙΩ ΑΔΡΙΑΝΩ
ΑΝΤΩΝΕΙΝΩΙ
ΣΕΒΑΣΤΩ ΕΥΣΕΒΕΙ
Π Π

Quæ ita vertit *G. Gualtheri* in Antiquæ Siciliæ Tabulis

Æſculapio	Ælio Hadriano
Et Hygiæ	Antonino
Servatoribus	Auguſto Pio
Urbis tutelaribus.	Patri Patriæ.

Varia Naturæ oſtenta in Muſeo Caſtelli mihi oſtenſa alibi in Epiſtolis Medicinalibus annotavi, nec repeto. In itinere terreſtri Catanam verſus occurrunt Morus albæ pro bombycibus frequentiſſimæ, ſed frequentiores nigræ, quibus in Sicilia magis veſcuntur bombyces. Deinde pervenimus ad urbem Tahorminam, quæ an Tauromjanum

ſit Melæ dubito. Huic imminet mons arenæ rubræ vel ſaxeus rubro colore. Hinc ſaxoſo & invio itinere ad molam ſaccharinam prope mare ſitam devolvimur, in qua ingens apparatus viſitur inſtrumentorum, torcularium & furnorum. Quo modo ſaccharum ſuum hoc loco Siculi exprimant excoquantq;, quanquam Cent. I. Epiſt. 54. perſcripſerim ad Cl. *Walaum*, placet tamen hic repetere in gratiam illorum quibus forſan in itinere Liber meus ad manus non eſt. Menſe Junio & Julio ex cannis exprimunt ſuccum, quas prioribus menſibus ſelectas habent. Modus hic eſt; Cannas primó minutim incidunt iſti officio deſtinati miniſtri, deinde ſupponunt forti torculari exprimuntq; ſuccum qui in ſubjecta vaſa deſtillat. Lapis autem molaris movetur à præterfluente aqua. Secunda expreſſione ſupponunt reliquias ſacco incluſas pervio, communemq; ſuccum inijciunt furnis capaciſſimis, largisſimo foco calentibus, & quater coqvunt. Deinde in formis ſuis, quas campanas vocant, in modum campanarum confectas, inſtillant, in quibus inferiori parte foramen inſculptum eſt, ubi reſervatur per menſes quatuor in cubiculo vel alio loco clauſo, ut ſenſim indureſcat. Exſtillat per foramen humor crasſior, quem melazza vocant, qui decidit in vas circumpoſitum, unde ſaccharum fit nullius pene valoris. Reliquus veró depuratur longiore temporis mora. Saccharum ex his locis nigrius eſt & ignobilius

culpa

culpa terræ & cannarum, præferuntq; illud quod in urbe Laqueduce inter Meſſanam & Panormum conficitur, illud veró quod Panormo apportatur Meſſanenſes ad cupedias utuntur. Hinc progreſſus ſum ad agros ſaccharinæ arundinis nuper plantatos. Canna de Mele vocantur incolis. Plantantur arundinum radices in Februario, ex priori ſectione ſuperſtites, ex quibus nova germina propullulant, Cochili dicta, primo in loco ſicco, mox ad humidiorem tranſlata, tandem matura ſecantur ad radices usq;. Singulis triennijs tranſplantantur arundines, tribus enim annis ex eadem radice prodeunt novi ſtolones. Arundinis pars inferior ſaccharo conficiendo, ſuperior plantationi novæ inſervit. Antequam Cataniam ingredimur, tranſitur flumen Freddo dictum, à frigiditate, qua æſtate pollet tanta, ut ore vix contineri poſſit. Guſtavi aquam, ſaporemq; deprehendi dulcem & frigidum, lacti æmulum. Oritur ex nivibus defluentibus e monte Aetna. Ad ejusdem montis radices ſita Catania, magis antiquitate nobis ſpectata fuit quam rerum Medicarum acceſſione. Ager tamen Catanenſis multarum herbarum fertilis, quæ à calore Æthnæ foventur, vel communi ſolo ſulphureo. Unde & thermæ hic olim frequentes, quarum veſtigia hodieq; ſuperſunt, & Thermarum Inſcriptio in Columna quadam Eccleſiæ S. Agathæ legitur. Catalogum plantarum circa Æthnam naſcentium conſignavi *Cent. 1. Epiſt. 52.*

ſuccum Liquiritiæ in paſtillos redactum Catanenſes Pharmacopolæ componunt, & ad Theriacam alibi mittunt. Tanacetum vulgare luteum ad ſummitatem montis Æthnæ calidiori tempore florens vidi, cum ægré per ſaxa & cineres ad medium montis adſcenderem. Nix feré montem ſummum occupat, quam deinde Melitam delatam majori pretio quam vinum redemi. Summo tamen æſtu imminuitur. Ardere dicunt ſpirante Zirocchio, ſed ego flammas vidi intempeſta nocte Syracuſa rediens. Sed ſemper fumo ſe prodit. Varia ſpectacula præbuit ultimum incendiũ 1635, ſulphureo liquore torrentis inſtar omnia inundante, & obvia amplexante, arbores & lapides, hominesq;, qui deinde concretus incruſtabat ea quæ fuerat complexus. Partem hujus fluoris concreti mecum pro Muſeo Wormiano domum retuli. Cæterum regio vicina ſaccharo, croco, melle luxuriat, nec quicquam hic ad amoenitatem & fertilitatem deeſt, ſi ſecuré ſingulis veſci poſſent incolæ perpetuo montis ignivomi metu occupati. Crocum Sicilianum tamen ſeu Centuripianum *Dioſcorides* l. 1. c. 25. & *Plinius* l. 21. c. 6. reliquis poſtponunt, ſed ſucci copia & coloris bonitate ad inficienda ligna commendatur. Eſt autem Centuripium oppidum ad radices Aetnæ, hodie dictũ Centorbe, *Straboni* l. 6. Centoripis. Ætnæum mel celebratur *Apulejo* l. 1. Met. quod de Hyblæo accipit *Cluverius*, quæ urbs erat maritima inter Catanam & Syracuſas.

Cujus

Cujus tantum nomen, propter ejus præſtantiam, remanere *Strabo* monet. Negat *Petrus Carrera* c. 1. l. 1. de Ætnæ deſcript. quia hic mellis boni copia, nec de Hybla illa ſeu Megara inter Catanam & Syracuſas accipit, ſed de illa quæ inter tres ejusdem nominis in Sicilia titulum habebat majoris, comprehenſa ſub regione Ætnæ, parum diſtante à Paterno. Rariorum Cataniæ videndarum narrationem tradidit *Jo. Bapt. Roſſus* Profeſſor Catanenſis, quo cum amicitiam contraxi cum urbem illam pertranſirem. De Ætna veró laudatus *Carrera*, amicus pariter noſter, plura ſcripſit in Mongibello. *Hieronymus Manna* Academicus Humoriſta Romanus in Licandro ſuo ſeu Tragicomedia Paſtorali Ætnam quoq; carminibus inſerit. Syracuſis, campum vidimus ubi olim Syracuſæ fuere, jam quippe ad anguſtias redactæ, parvæ urbis. Inter rudera reſtat cellula concamerata inſtar conchæ Dionyſij Tyranni, ex qua reduplicato ſono ex inferioribus captivorum Chriſtianorum carceribus ſecreta colloquia audiebantur. Vinum Syracuſanum, Pollæum olim dictum, adeó celebratum, adhuc famam ſervat, hodieq; muſcadello appellatur, generoſum & ſapidum, quod conſumere inopia incolarum non valens per univerſum Siciliæ Regnum & Melitam mittit. Nec inferius eſt eo quod Auguſtæ provenit. Urbs eſt inter Catanam & Syracuſas, ubi frequentes Palmæ viſuntur. Caſeus Syracuſanus *Athenæo* laudatus jam

ſui

ſui pretium, certé apud me, amiſerat. In reliquis Siciliæ littoribus, ſal conficitur effoſſa in ſcopulis lacuna, ex qua intromiſſum mare, refluere non poteſt, hinc à ſole exſiccatur in ſal, quod confici non poteſt niſi aqua quoq; dulcis affundatur. Trapano maxima ſalis copia exportatur, ubi etiam reperitur corallium nigrum, extatq; arbor ejusdem grandiuſcula ex mari aliquando extracta, quam dedicarunt repertores B. Virgini, quia de dividenda diſſidebant. Succinum hic, ut alibi, reperitur. Fodinæ ſalinæ invenias hinc inde, ſed amarius ſal illud guſtui incolarum non arridet, nec corrigere tentant, quia alio ſale abundant. Sunt & in media terra mineræ Lapidis Lazuli, quas vidi apud amicum. Alibi eruitur terra mineralis alba, medicata, ex qua pulverem cinericium conficit quidam *Hieronymus Claramontius* Leontinus Siculus, quem nomine Elixiris Vitæ dignatur, & Bezoar Minerale ex eodem Elixir cavatum magno magnatum applauſu paſſim vendit, de quo librum confecit Genuæ primum, mox compendio Neapoli editum. Morbis varijs antidotum hoc præſcribit: Febribus omnis generis illis cautionibus quas ipſe in opere p. 74. & ſeqq. annotat, Anginæ peſtiferæ, ſputo ſangvinis, Cardialgiæ, Vomitui, urinæ ardori, urinæ ſuperfluæ, urinæ ſangvinolentæ, calculo, Iſchiadico dolori, Colicæ, Carunculæ, Ictero, Vertigini, Hemicraniæ, Lui Venereæ & ejus ſymptomatibus, genorrheæ, hepatis intem-

periei

Digitized by Google

perici, inteſtini relaxationi, Vulneribus cujuscunq; loci, formicæ, fiſtulis & ulceribus antiquis: ad mitigandum, Phthiſicis, Hecticis, Hydropicis, Epilepſiæ, Aſthmati, Paralyſi, Phrenitidi, Podagræ & chiragræ: Morbis deniq; mulierum quibuscunq;. Secretum nulli niſi fratri ſuo Vito aperuit, duobusq; libris conſignavit, poſt mortem à Principibus Viris Patronis ſuis reſerandis. Panormum Regis Vicarij ſedem Medicis parum ad ſtudia utilitatis afferre ſciatis. Præterire tamen non debui tacita quadam veneratione urbi addictus, quippe quæ magno ſemper in honore Medicos habuit, quibus antiqua lege permittitur inſtar nobilium Virorum calcaribus deauratis uti ephippijsq; & alijs equorum ornamentis auro inductis, teſte *Baronio* in Majeſt. Panorm. quod privilegium à Carolo IV. Imperatore collatum aſſerit *Sanſovinus* l. 3. de Mund. Chron. Non moveor calcaribus aut ephippijs, ſed honore Medicorum, alibi locorum protrito & calcato. Xenodochium S. Bartholomæi amplum ſatis & ornatum, A. C. 1586. ædificatum eſt, in quo *Phil. Ingrasſias* artem exercuit magna nominis celebritate. Fazelus l. 8. fontem deſcribit Sarracenicé Bughuto dictum, ſalſas tepidasq; habentem aquas, quæ epotæ ſtatim ventrem laxent & plerosq; languores curent Panormitanorum experientia. Similes ſunt aquæ ſanctæ, ex quibus Laur. Naſali Med. Doctorem portentoſum poculum pro ægrotis confeciſſe

narrat *Baronius* laudatus c. 12. De Melita Inſula, quam majori curioſitate quam utilitate ingreſſus ſum, ſolis gloſſopetris & terra S. Pauli ditior, nihil attinet loqui, cum alijs Europæ Africæq; peregrinationibus tempora commodius impendi queant, quorum accurata ratio habenda ne varijs inutilibus animus dividatur. Quicunq; integre ſapiunt, certe ſciunt, monitore etiam *Tertulliano* lib. 2. ad Ux. id ſervandum ſibi eſſe, quod ſit utilius. Sed ex longinquo itinere calamum revoco, ut domum & ad argumentum redeat, quod expedire in ſe ſuſcepit. Partem itineris mei recenſui, ut velut exemplo præirem filijs peregrinationi jam intentis, ut doctorum amicitias ſectentur, naturam obſervent, & nihil negligant aliquando profuturum. Nec dubito quin ita ſtudiorum gratiâ regiones meliores Europæ ſint peragraturi, ut velut apes, dulciſſima quæq; exſugant, ociumq; ſuum neceſſarijs diſtinguant, ne deinde domum cum ſupervacua ſcientia redeuntes, jurent neſciſſe ſeipſos, quare exierint, ubi fuerint, poſtero die erraturi per eadem illa veſtigia, ſicut eleganter *Seneca* l. de Tranq. An. c. 12. loquitur. Finis ſemper proſpiciendus prudenti circumſpectione, ne ambages quærantur, quando recto regioq; itinere ad metam propoſitam poteſt perveniri. Omnia quæcunq; vel oculi viderint, vel aures hauſerint, ad medicinæ complementum referantur, omniumq; populorum temperamenta, regionum conſtitutio-

nem

nem, herbarum qualitates, morborum varietatem remediorum delectum & quicquid deniq; & tuto narrari poteſt & tuto audiri perdiſcere expediet, ut conſilio *Galeni* l. 5. M. M. c. 12. non ita tantum illis qui Italiam incolunt, ſuccurratur, ſed quoad fieri poteſt, qui ubivis habitant gentium. Quem finem promtius aſſequitur Artis filius, ſi jactis fundamentisdomi familiaribus & utilibus pro patriæ morbis, in peregrinatione populoſi Scivitatibus nonnihil inhæreat ubi varij morbi occurrunt, Medicisq; celebrioribus ſe adjungat. Medico juniori antequam Praxin aggrediatur ipſe, id ſuaſit *Sennertus* in Meth. Diſc. Medicin. præfix. Paralipomenis. Ego in itinere Medico negligendum non eſſe cenſeo. Mihi enim profuiſſe hoc inſtitutum expertus ſum. Leidæ *Waleum*, Pariſijs *Patinum*, Patavij *Salam*, Neapoli *Severinum*, Meſſanæ *Caſtellum* elegi, quos in curandis ægris Duces ſequebar. In primis *Jo. Dom. Salæ* Medici ſenioris ductu triennium Patavij ægris viſitandis impendi, diutiusq; illam commoditatem mihi optaſſem niſi fata Magnum illum Medicum nobis ſubtraxiſſent, ætate, meritis, doctrina, & experientia inclytum, cujus præclari nominis memoriam ad ultimum vitæ finem conſtantiſſima ſemper fide perducam.

Ut ſani peregrinationes abſolvant, nec corporis robur in itineribus capiat detrimentum, ne deniq; reduces in patriam morbis ſubjiciantur

qvorũ propulſandorũ gratia tot lab ores & faſtidia devorarunt, ſedulo valetudinem ſuam curare debent. Præcepta ſanitatis conſervandæ non ita pridem in Propemptico ad Cognatum meum amantiſſimum *Theodorum Fuiren* Juniorem breviſſimè conſignavi. Quia cum Medicis jam mihi res eſt, vel Medicorum filijs, ex Medicorum præſcripto in eadem linea pergam. Compendio multa complexus eſt *Bernhardus Gordonius*, Vir Doctus & prudens, qui poſt annum vigeſimum Lecturæ ſuæ Monſpelienſis A. C. 1305 Lilium ſuum Medicinæ edidit, ex cujus Particula Prima Cap. 31. excerpam non nulla, ſcholijs meis, quia jam triginta circiter annos Medicinæ artem in Academia patria publicè docui, illuſtranda, quæ iter ſuſcipientibus præſcribuntur. Eandem rem, ſed paulò diductius tractat idem L. 1. de Conſerv. Vit. Human. c. 27. quem librum in lucem primus dedit *Joachimus Baudiſius* 1570, mox operibus Gordonij adjunctum in editione Lugdunenſi Rovilliana 1574. Summa quædam capita tetigiſſe mihi hic curæ erit.

Qui longas itinerationes ſuſcipit, debet ſe primo purgare, & corpus mundificare cum phlebotomia & Pharmacia, & balneis & abſtinentia, & ſimilibus, ut exercitium inveniat ipſum mundum, aliter timendum eſt de febre, de apoſtemate, de nimio fluxu, de ruptura venæ. Rationem addit *l. de Conſ. Vit. Hum:* ne contingat fieri ebullitio humorum in cor-

pore

pore, ratione laboris & mutatione aëris & ciborum. Utriq; remedio generoſo ſudorifera addenda, quibus ſeroſa expurgantur & reliquiæ aliæ ſangvinis corporisq; habitus, niſi ſub balneis ea ſit complexus. Scio averſari nonnullos venæ ſectionem, perſuaſos reſervandum id eſſe remedij genus ad morbum quemcunq; gravem. Cæterum præſervationis gratia illud tentandum, ut gravis morbus in itinere præcaveatur, nam citius tutiusq; venienti hoſti occurrimus, quam inquilinum propulſamus. Itineratio & itinerare ſeculum *Gordonij* ſapit. Forſan ex veteri *Jtiner* pro *iter* apud *Nonium Marcellum* c. 8. licet diſtinguat *Jſidorus* l. 15. Orig. c. 16. quod Itiner ſit itus longe viæ, & labor ambulandi. Elegantius ita loquitur *Gordonius* l. 1. de Conſ. Vit. c. 27. Qui vult ſe transferre de regione ad regionem.

Secundo debet ſe præmunire cum ijs quæ aëri & ſiti & accidentibus repugnant. In tempore igitur calido & in regione calida, ſitis hominem multum aggravat. Fiant autem pilulæ quas teneat ſub lingva, vel electuaria refrigerantia. Utatur etiam ſyrupo limonum cum aqua frigida, aut ſyrupo nenupha. aut viol. aut roſ. aut ſyrupo acetoſo aut ſyr. de ribes, ſi ribes inveniatur in regione. Illud etiam, quod ſumme ſedat ſitim, eſt quod accipit aquam fontis frigidam & ponatur parum aceti mundi, clari, aut vini malorum granatorum, & modicum de Zucchาro, aut ſola cum magnis hauſtibus ſorbeatur.

Quomodo iter ſuſcipiendum tempore calido frigidove, *Hippocrates* prior monuit L. de Sal. Vict. Ratione: Per hyemem, inquit, celeriter & per æſtatem leviter, ſive, ut vertit *DonZellinus*, lento gradu, iter faciendum, niſi per ſolis ardorem via ſit facienda, Tum enim, *aleno* Gſubmonente in Comm. feſtinato opus eſt, quo liberemur ocius ſiccitate & calore, quæ corpori in itinere ejusmodi comparantur. Unde morbi ex bile potiſſimum contingunt, præſertim ſi quando per deſerta loca peregrinatio inſtituatur, docente alibi *Hippocrate* l. de Int. Affect. Ad hominum quoq; habitudinem attemperandum iter docet *Cous* l d. de ſal. Vict. Corpulentos enim celerius, graciles verò levius, ſeu lentius iter facere convenit. Nam celer motus augendo plurimum calorem, corpus colliqvat, in motibus verò remiſſioribus calor mediocris ſangvificationi & nutritioni prodeſt, quod *Galenus* in Commento perſequitur. Siti ſedandæ ſuccus limonum recens confert, ſed moderatè hauſtus, ne alvi fluxus ſuperveniat. Aqua omnino vino temperanda, ne ventriculo noceat, imó meri potio modica vel tantillum ſpiritus Vini ſitim citiuś depellere ſolet, quam aqua limpida, præſertim in corporibus ſeptentrionalium, quæ ſeroſo humore abundant, qui vino eſt abſtergendus. Calidiores alij & ſicciores ſive naturâ ſive ſolis æſtu, aqva tutius reficiuntur. Loco pilularum ſublingualium ex ſucco uvæ acerbæ, acetoſæ,

ſucc-

Digitized by Google

ſucc. mali granati, ſummit. papav. albi, ſucc. portulacæ, quas *Gordonius* commendat, lapis prunellæ majori commoditate ſubſtituatur. *Aëtius* tetr. 1. ſ. 1. mori fructum in longo itinere aut multo ardore defatigatis laudat, ſed ubi ſiccum & calidum fuerit ventriculi corpus, & hepatis. Ex Eraſiſtrato aquam nitro & ſale miſtam *Oribaſius* proponit l. 5. ſynops. c. 32. Ad ſitim ſuadet *Ægineta* l. 3. R. M. c. 55. polentam tenuem in aqua cum modico ſale. *Jo Bapt. Theodoſius* Epiſt. Medicina l. 39. Petro Paulo Pariſio Profeſſori Bononienſi Romam profecturo conſulit ut parum ſacchari roſacei Neapolitani capiat antequam itineri accingatur, & ſi æſtus urgeat, ſuperbibendum parum aquæ endiviæ & borraginis. Si autem in via deficiat & aqua & vinum, *Gordonij* eſt conſilium l. 1. de Conſ. Vit. Hum c. 27, ut ſecum portet candi & ſemen portulacæ & ſemen acetoſæ, quæ contrita & inter ſe commixta teneat in Ore.

Cum aquæ deſiderentur, nec tamen ſemper obviæ ſint illæ quæ vel puræ, vel qvibus aſſvevimus, percolandæ illæ ſunt vel excoquendæ. Poſteriori difficultati operoſo ſtudio occurrit *Gordonius* l. de Conſ. Vit. Hum. c. 27. ſed peregrinanti nimium moleſto, qui aquis geſtandis fatigaretur. Portari vult aquam patriam usq; ad locum, in quo hoſpitabitur, & cum illa conjungi aquam illius, & illius loci, & mane ſequenti accipiendam aquam loci illius & portandam uſq; ad

locum

locum altérius loci, & ita deinceps. Opportuna hæc curioſitas vel ditioribus conveniet, vel ocioſis peregrinatoribus. Sunt aliæ ſarcinæ, quibus oneratur caballus meritorius. Promtior eſt modus alter, ſi portet aliquis terram mundam de terra ſua, & miſceat cum aqua peregrina, quæ poſtea quieſcat & coletur. Quid ages, ut aëri peregrino aſſueſcas, ex cujus mutatione plus damni quam ex aqua? Scilicet pedetentim libanda & hæc & ille, ne noceant.

Pulchritudinis ſtudioſi cuti ſuæ tenellæ metuunt, ſi in ſole iter faciant. Quibus remedium Coſmeticum ſubminiſtrat *Galenus* l. de Facil. Parab. c. 14. lini nempe fecem melli admiſtam, qua corpus iter facturi ſub ſole inungatur, eo tamen prius nitro perfricto. Quanquam inter minima hanc deformitatem reputet pulcher animus, tamen etiam ſanitatis pars eſt cutem eſſe patulam effluvijs ordinarijs. Alias ſi nigredo à ſole metuatur, lavetur faciei cutis albumine ovi cum aqua roſacea conquaſſato, vel mucilagine ſeminum Cydoniorum, vel emulſ. ſem. frigidorum, vel unguento pomato cum ceruſſa in aq: ros. diſſoluta & mucilagine ſem. pſyllij./ Inducta verò ex itinere deformitas extergatur aqua roſarum in qua camphora diſſoluta, vel gummi ceraſorum in aceto diſſoluto, vel aqva ſl fabarum, malvæ, liliorum alborum, cum lacte deſtillata. ×

Si

Si juvenis carnoſus fatigatus ex via , labore & calore in æſtate flumen mundum & clarum invenerit, in illudq́; ſe projecerit & natarit, in frigi dabitur & mitigabitur ſitis & fatigatio, & calor naturalis confortabitur.

Magna cautione hic opus, in corporibus ſcorbuti ſeminio infectis, quibus natatio in flumine nocet, obſtructis poris cutis, quos patulos eſſe expedit. Frigida quidem corpus purum calidumq; roborat, ſed cutem densam duramq; efficit, quod tutiſſimum *Galenus* l. 3. de ſanit. Tuend. c. 4. pronunciat adverſus noxas externè imminentes. Jnternis veró cauſis, quæ nocere ſui mora poſſunt, intercluditur via. Ut citra noxam iſta natatio exerceatur, duo requirit *Galeanus* l. 10. M. M. c. 10. ut valentibus ſint viribus juvenes, & frigido ſolio aſſueti: Illos iccirco carnoſos vocat *Gordonius*, in quibus ſcilicet macie nimia injurijs frigidæ expoſiti non ſunt nervi. Cæterum præceptum hoc mutuatus eſt *Gordonius* ex *Galeno*, qui l c. balnei frigidi utilitatem, peregrinantium in ſole fervente exemplo confirmat, & ejusdem intermiſſi damna recenſet. Verba hic ejus relegi merentur, ut de mente omnibus conſtet: Maximo hujus rei documento eſt ſtatus, qui ex ejusmodi balneo redditur, poſtquam in ſole fervente iter fecerimus. Quippe accedimus ad id, ne loqui quidem præ lingvæ & faucium ariditate valentes: totumq; corpus ſtipulæ ritu aridum habentes At egreſſi é frigida, illico omnia pro naturæ habitu

recipimus, nec febrili calore vexati, nec ſiccitate afflicti, promteq; loquentes, ac plurima ſitis parte levati. Deinde de incommodo, quod ſequitur ubi tali peracto itinere non laverit, idem pergit: Aut enim ſtabit febricitabit, aut multo plenus tædio, gravato ſ. capite, perſeverabit, potiſſimum ſi frigida calorem nondum extinxerit. Multi tamen juvenes ejusmodi confectis itineribus, ubi illico ſe in aquam frigidam projecerint, juvantur: ac potiſſimum qui valentibus ſunt viribus, & frigido ſolio aſſveti. Ita verò & ruri faciunt, ubi quod balnea non ſint, in ſtagna vel flumina ſeipſos conjiciunt, nullo Medici ſuaſu, ſed ipſa gubernante corpus natura ad id quod conducat impulſi. Prudens eſt monitum *Avicennæ* l. 1. f. 3. doctr. 5. c. 3. ne natatio cito fiat, ſed parum expectent, deinde ordinatè ad ipſam accedant. Rectè *Gordonius* flumen clarum concedit, non turbidam nec paludoſam aquam quæ ſordes ſuas abſcondit, & inſecta occultat, quæ pedibus ſolent eſſe moleſta, imò exitioſa, Nuper admodum prope arcem Draxholmenſem ruſticus damno ſuo id expertus eſt, qui in palude verſans, innumeras hirudines nudis pedibus ſubſiſtens ſangvinemq; exſugentes pati debuit, unde poſt paulo expiravit.

Si aliquis debet in hyeme itinerare per loca nivoſa, & ventoſa, tunc inungat pectus cum aregon & marciaton, & comedat aſſa alliata, cum vino puro

&

& utatur ſpeciebus aromaticis, ſi ſit pauper tranſglutiat quolibet mane tria grana piperis aut thuris integra &c. & ſint pelles vulpina.

Galenus de Theriac. c. 16. conſuluit Piſoni ut theriacam aſſumeret, cum frigente per hyemem aëre, iter aliquod ſuſciperet: eſſe enim tanquam optimum viſceribus indumentum, multum eis calorem præbere cum poſſit. De internis ſolliciti *Ægineta & Oribaſius* l. c. primum alvum ſubducere præcipiunt, antequam viæ te committas, deinde ungi, tum cibum hybernum (nempe calidum) & potum ſumere. Ille ſatis multum cibi, hic non multum concedit. ſine dubio ille reſpexit ad calorem ventriculi, qui hyeme intenſior, adeoq; plus nutrimenti conſumit. Hic itinerum metuit concuſſiones. Illi favens Doctiſſimus *Mercurialis* l. 3. c. 8. iter ingreſſuros per nivoſa loca cibo & potu onerare ſeſe vult. *Avicenna* impleri nutrimento. Bulimus enim eos plerunq; invadit, quos reficit *Aetius* tetr. 3. ſ. 1. c. 6. aceto, vel pane recenti naribus admoto, caſeo boni odoris, carne ſuilla allata, *Plutarchus* l. 6. ſymp. q. 8. in hiſtoria Bruti panem laudat ſolum, idq; ut langventes ſpiritus reficiantur, cui vinum addit *J. Mich. Savonarola* Pract. tr. 6. c. 13. ſolumq; vinum *Heurnius* de ventr. Morb. c. 8. quæ facilius in itinere haberi poſſunt. Loco veſtium faſciam longiorem præſcribunt *Oribaſius & Ægineta* lumbis, pectori & ſpinæ diligenter probeq;

obvolutam, ſine dubio ad arcendum frigus per has partes corpus penetraturum Quo conſilio unctionis meminere illi, & epithematis *Avicenna*.

Si aliquis tranſiverit loca nivoſa, proindeq; ſtu porem patiatur in extremitatibus, tunc cavendum qvod non approximetur ſubito aqua calida aut igni, quoniam magnus dolor cauſaretur in radicibus ungvium tum melius eſt ut ponatur in aqua quaſi figida vel tepori vicina vel in fine vel longe ab igne, ut non fiat ſubita mutatio.

Ita & *Avicenna* l. I. fen. 3. doctr. 5. c. 4. Qvum iter agens in frigore, hoſpitatur, non illico ſe calefacere debet, imò in hoc paulatim ordinetur in calore parvo, & ad fortem calorem non cito accedat: imò ſi ad ipſum non acceſſerit, erit melius: Quod ſi vehementer ei fuerit neceſſarium, ſecundum ordinem ad ipſum accedat. Exemplo fructuum congelatorum hæc illuſtrantur, qui ſi ponantur in aqua calida corrumpuntur, ſi veró in frigida, gelu evocato, utiles ſunt. Didicit Rex Angliæ Jacobus in Norwegia ab incolis iſtam medendi rationem, cum foco admotum digitum rigentem intempeſtivo calore pené amiſiſſet. Allatum enim vas plenum nive per ipſum triclinij teporem ſenſim diffluente, torpentes articulos immerſos reſtituit, atteſtante *Barclajo* in Jcon. Anim. c. 8. Frigoris quippe lues alio frigore pellenda eſt. Aqua frigida ſola utitur *Herm. Heiden* Diſcurs. 3. Med. aliquoties renovata mediæ ad minus horæ

ſpatio

ſpatio. Rationem idem addit, quod ſangvis hoc frigore verſus viſcera repulſus, ibidemq; ſatis diu hærens, unitus & coarctatus majores acquirat vires, quibus in reditu ſuo occupans pedum extremitates, frigidam illorum intemperiem expugnat, caloremq; reſuſcitat. Quicquid ſit de iſta ratione, certum eſt, juvari hanc curandi methodum, ſi ejusdem conſilio ſub dicta immerſione vini hauſtus nuce moſchata aut cinamomo aromatiſatus & calefactus liberalius aſſumatur, & finita illa pedes detergantur linteo, & ſapone communi inungantur absq; igne. Interdum ita partes in itinere à frigore intenſo commoriuntur, teſte *Galeno* de diff. Morb. c. 5. & experientia cottidiana, ut pleriq; antequã domum perveniant, ad hoſpitium algidi ac ſemianimes deferantur. Aduſta ita frigore membra Septentrionales cinere combuſtæ pellis leporinæ ſanant, ſi credimus *Olao Magno* l. xj. c. 23. Præcavenda hæc mala pellibus animalium, quibus non tam ad ornatum utimur, quam neceſſitatem. Proderitq; manus lavare vini ſpiritu antequam ad iter componamur.

Si incedat peditando, (rectius, Pedibus iter faciens) nocte abluat pedes cum Aqua ſalſa calida: eosq; deſiccatos, & juncturas & peritonæum inungat cum mixturâ factâ de ſævo hircino, butyro & axungia gallinacea liquefacta, & modico oleo de Caſtoreo.

Hoc ſeculo pedeſtria itinera non ita uſitata, niſi apud milites, opifices, & alios tenuioris

 ſortis

ſortis ſed bonæ mentis Candidatos. Subinde tamen equorum defectu pedibus iter cogimur ad gubernare, quod mihi fratriq; *Caſparo Bartholino*, nunc in cœlis beato, contigiſſe bene memini cum ex Provincia Galliæ per Nizzam, Monaco, Montono, Vintimiglia, Finale, Nolam, ad Genuam ire pergeremus. Nec Medicinæ Geographiæq; ſtudio addicti curru ſemper vehuntur, ut plantas colligant obvias & terrarū ſitus, longitudinem, diſtantiamq; metiantur. His illisq; præceptum *Gordonij* ſequendum. Alias ſi lutoſa ſit via, ſedulo cavendū ne humidi ac madidi pedes diu circūferantur. Abſtergendi enim & ſiccandi. Calceos ligneos, quorū uſus olim in Gallia hodieq; plebeis noſtris, commendat *Cardanus* l. 13. de Rer. Variet. c. 63. quia non facile humectantur, & humidi facile ſiccantur. ſed quia pedes duritie lædunt, nec facile accommodantur, quanquam ſtupa addatur, nemo libenter antiquatum apud Gallos uſum imitabitur. Si per ſaxa eundum ſit, Turcarum more ſoleæ ferreæ tenues ſupponantur. At ſi per ſiccum breve ſit iter, crepidæ utiles erunt, quia pedes excalfaciunt. Ocreæ, cothurni ac ſocci equitantibus conveniunt, pedes iter agentibus haud utiles: nam ſi rima aquam admiſerint, celeriq; aut diuturna ambulatione maduerint pedes, non niſi detractis licet illos ſiccare, præterea detracti refrigerato crure noxam afferunt, nec tam facile, ut volumus, detrahuntur His tam minimis præceptis etiam Principes indigere

gere *Cardanus* monet, de quibus plura apud eundem legantur.

Si nimis cænaverit, incedat in craſtinum paulatim & non comedat niſi crapula ſit digeſta: ſi autem ac mane crapulaverit, evomat & dormiat multum: Crapulam hic eo ſenſu capit, quo *Iſidorus* l. 20. Orig. c. 2. pro immoderata voracitate quaſi cruda epula, cujus cruditate gravatur cor & ſtomachus indigeſtus efficitur. Crapulare tam malum verbum, quam res ipſa verbo expreſſa. In itinere quippe & modus ſervandus ciborum & delectus. Quanquam *Galenus* Comm. in Hipp. de ſal. diæta, neget peregrinantes delectum habere poſſe ciborum quibus veſcantur, vel non veſcantur, cum ijs uti cogantur, quorum facultas datur: Olera tamen damnat *Avicenna* l. 1. fen. 3. doctr. 5, c. 2. & fructus & quicquid humorem generat crudum, niſi ex neceſſitate fuerit, ut illis medicamenti vice utantur, vel alia edulia deſint: Cautionem verò hanc generalem ponit, ut cibus ſit quantitate paucus, & multi nutrimenti. Cæterum rectè *Galenus* l. c. delectum damnat, ſi quo quo modo feſtinatione iter faciendum: tum quippe nullis legibus ſe obſtringi patitur Ulyſſes. Opportunus foret peregrinantibus cibus *Avicennæ* l. c. ex oleo violaceo, in quo adeps, vel ut alij vertunt, cera diſſoluta ſit, donec in emplaſtri ſimilitudinem converſus fuerit, decem enim diebus poſtea comedere non deſiderabunt. Sed hodie ventres noſtri carent auribus, nec emplaſtris ſedantur.

Si

Si iverit equitando, talis poteſt meliusdiatam ſervare. nullo igitur modo ingurgitato ſtomacho audeat aliquis equitate, quoniam timendum de dolore capitis, & naùſea, & fluxu ventris, & torſione, & dolore ſtomachi & indigeſtione.

Stomacho quidem firmando equitationem vehementé conferre ſcribit ex Antyllo *Oribaſius* l. 6. Med. Collect. c. 24. Sed poſt cibum ſine modo modioq; ſumptum plus damni afferre certum eſt, quam commodi. Turbatur enim nimio motu concoctio ventriculi, fumiq; ad caput adſcendunt, ſicut concuſſa olla in foco ebulliente ceſſat coctio vel impeditur. At tempore diſtributionis alimenti concocti & equitatio & exercitationes aliæ moderatæ proſunt. In itinere ſæpe muli offeruntur, ſæpe ſuccuſſantes equi, ſæpe currentes, quorum differentias perſequitur *Mercurialis* l. 6. Art. Gymn. c. 8. unde quidem aſſuetis nihil incommodi accidit, nec alijs junioribus, niſi pleno ventre ſtatim à prandio conſcendantur. Propter metum choleræ & diarrheæ familiarib⁹ ſuis itineri ſe committentibus ſemper ſuaſit *Hermannus Heyden* diſcurs. Med 2. ut ſemper unam alteramve pilulam labdani Theophraſti circum ferrent, filijsq; ſuis in Univerſitatibus ſtudiis incum bentibus de eadem proſpexit, una cum deſcriptione, à Medico tamen loci inſpicienda, quo melius & certius curationi caveretur.

Maue

Mane cum ſurrexerit, vadat paulatim, donec ſuperfluitates digeſtionis ſint expulſæ & poſtea equitet.

Matutinæ enim ambulationes alvum molliunt, & ſegnitiem è ſomno contractam diſſolvunt, ſpiritusq; attenuant, ſicut ex eodem Antyllo inculcat *Oribaſius* c. 22. præſertim mediocres, quæ exercitationem magnam ſeu equitationem præcedere debent.

Si itinerantes conſtipati fuerint, utantur aliquo electuario laxativo, diabor. diaſenæ, catartico imperiali, triſera Saracenica, diaprunis, oxylaxativo, elect. Ducis, ſtomachico laxativo & diaturbith. Et pulveri in ſalſamentis uſurpando addant pul. fol. Senæ, epithymi, polypo.

Vel enemate parabili alvum irritent provocentq; ad obſequium. Vel Cremor Tartari in theca ſervetur. Extracta quoq; Rhabarbari, Agarici, Panchymagogum *Crollij* in marſupio ſecum ferre poſſunt, vel maſſam pilularum Tartarearum *Quercetani*, ex quibus pro re nata pilulæ juſta quantitate conficiantur. Reliqua enim *Gordonij* plurimorum ventriculis nauſeam movent, vel in deſſvetudinem venerunt.

Si fuerint in mari, eligant ſibi locum à ſentina longinqvum, & ab omni ſorde, & ſtent in aëre frigidiori & altiori, quantum erit posſibile, & ſi de facili nauſeant, teneant ſe ad columnam & odorent panem aſſum

cum aceto. Jumant valdè parum de cibo & potu & Dominus Jeſus dirigat in tranquillitate.

Ad nauſeam vomitumq; per mare navigantium ex Diocle ſimilia præſcribunt *Oribaſius* l. 5. ſynopſ. c. 33. & *Paulus Ægineta* l. 1. c. 56. monentq; prudenter neq; facile neq; utile eſſe cohibere vomitus. In illis tamen qui vomitu quocunq; offenduntur, præcavendum quantum fieri poteſt, ne marinus aër nauſeam excitet. Neq; enim mihi ignoti ſunt qui oborto in mari vomitu ſangvinem rejecerint, & iſto motu violento lienem irritarint, qui ſolennibus deinde vomitionibus cruentis aſſvetus, tandem fatum acceleravit. Ne igitur nauſea in mari oboriatur, impedimento negociorum & periculo ſanitatis, præmiſſâ ante iter corporis evacuatione, ventriculus intus & extra roborandus abſinthio. *Baverius* Conſil. 59. inter cætera accidentia navigantibus infeſta nauſeam ſive ſtomachi conturbationē numerans, huic ita ſucurrendum ſuadet. Accipiantur poſt cibum antequam evomat coriandri conditi & confecti cum optimo zucaro cochlear unum. Aut accipiat quod melius eſt duos aut tres bolos infraſcriptæ Confectionis. Recipe Conſervæ Citoniorum abſq; ſpeciebus Libram unam, maſticis granorum, mirti, ameos, coriandrorum præparatorum an. ſcrupul. IV. piſtentur piſtanda ſubtiliſſimè & cum miva citoniorum fiat Confectio ſolida in morſellis. Eadem habet *Bartholomæus Montagnana*

Conſil.

Conſil. 2. ad Patrem Abbatem Camaracenſem Anglum cum ad terram ſanctam transfretaret. Sine dubio iſto ſeculo familiaria hæc fuere. Fatetur tamen *Montagnana* ſe multis Gallis confectionem præſcriptam commendaſſe ad ſepulcrum Chriſti euntibus, una cum inunctione ſtomachali, ſyrupis, confectionibus ſiccis ex coriandro præparato, avellanis aſſatis, citonijs,piris & mirobalanis conditis. Noſtrorum nautarum ſecretum eſt, hauſtus aquæ ſalſæ marinæ,quamprimum navem intraveris. Si cohiberi non poteſt vomitus, bilisq; vel pituita ventriculo moleſta evomatur, conſilium *Celſi* eſt l. 5. c. 3. ut abſtineant cibo vel paululum aliquid aſſumant poſt bilis vomitum, ſi verò pituitam acidam effuderint, ſumant cibum ſed aſſveto leviorem.

In navibus præterea aquæ dulcis penuria premuntur,qui longa itinera ad Indos ſuſceperunt, de quibus hic mihi laborandum non exiſtimavi, cum pauci ſtudiorum cauſa Zodiacum tranſgrediantur, multi vel neceſſitate vel diuitiarum cupidine, quos ſuo ſenſu & labore abundare ſinam, patiarq; divites tales in itineribus ſuis fruſtra ſuſceptis marceſcere,ſicut loquitur *Jacobus* Apoſtolus c. 1, 11. Non ignoro ad aromata pernoſcenda, ad herbas peregrinas inquirendas,ad Medicinam Barbarorum explorandam laudabili curioſitate Medicos nonnullos doctiſſimos Orientem Occidentemq. perluſtraſſe, inter quos *Bellonius*, *Bontius*,

I 2 *Piſo*,

Piſo, *Marcgravius*, aliiq; immortali laude eminent; Cæterum longioris itineris temporisq; diſpendio ars Medica tardius diſcitur, noſtris hominibus parum profutura. Laudati veró Viri, publico munere defuncti, artem in utraq; India exercuerunt magis quam didicerunt. / Quicquid ſit, etiam in itinere terreſti vel maritimo breviori ſubinde aquæ corruptæ occurrunt, vel dulces haberi non poſſunt. Utriq; incommodo remedium eſt paratum. Corrupta aqua cum aceto, vel aromatis, præſertim caryophyllis & foliis lauri corrigatur, vel coquatur. *Gordonius* de Conſ. Vit. Hum. omni malæ aquæ vinum, acetum, cœpas & allia addit, & lactucas ſi volumus infrigidare. De nive enim pericula alibi ſignavimus. Et *Galenus* prudenter monuit, quamvis protinus nullam juvenum corporibus ſenſibilem læſionem inferat, ſenſim tamen occulteq; creſcente vitio, cum jam ætas progreſſu temporis inclinaverit, articulos nervosq; & viſcera ijs morbis vexari, qui difficulter admodum vel omnino tolli non poſſunt. Marina veró aqua per arenam tranſiens dulceſcit, ſicut per anfractus terræ percolata deponit ſalſedinem, materiam ſui craſſiorem, antequam per ſcaturigines fontium dulcis prodeat. Quod evaporatione & ſublimatione tenuioris partis fieri cenſet *P. I. Faber*. L. 4. Panchym. c. 4. ad cujus modum etiam decoctio artificialis poſſet tentari. Ut dulcior ſit marina, per arenam tribus quatuorve mani-

cis

cis exceptam, percoletur. Alij alios modos excogitant. Deſtillant per alembicum. Coqvunt in cacabo, & linteamen mundum ponunt ſuper fumum, poſteaq; exprimunt: vel ponunt lanam in olla, per quam quod extra diſtillaverit, colligitur. Sal ex urina hominis extrahunt Chymici. Cur non ex marina aqua ſal extraheretur? Par quippe utriusq; ratio. Mare certè urinam quidam vocarunt, præſertim Indi Braminei, qui antequam ut lotium emitteretur, non fuiſſe ſalſum mare fabulantur. Hiſtoriâ fabuloſâ id confirmant, quam ex *Abrah. Rogerio* de Bramin. part. 2. c. 18. amicus olim noſter *Arn. Senguerdius* Intr. ad Phyſ. l. 2. c. 6. refert, dignam quæ hic legatur & ſalſe irrideatur. Quidam Agaſtea dictus, homuncio, qui magnitudine corporis non ſuperabat pollicem vel ut alij, articulum pollicis, ſed valdé ſanctus, qui ab initio mundi vixit, & ad finem ejus durabit, ambulabat in littore maris: ob ſui parvitatem à mari ridebatur; quare ira accenſus, juſſit vaſtũ mare totum ad ſe accedere, quod igitur tanquam guttam manu excepit, & deglutivit. Hoc facto Dewetaes, qui ſunt dæmones, dixerunt, eam non eſſe juſtam cauſam tantæ iræ, oportere eum memorem eſſe, qvanta maris ſit neceſſitas. Rogarunt itaq; ipſum, mare vellet reſtituere. Seriæ petitioni Dewetaes ſive Dæmonum, annuens Agaſtea, eminxit mare, quod inde, ut urina, ſalſum eſt. De ſalſa aqua per terram edulcoran-

da notat *Verulamius* in Hiſt. Nat. Cent.). ſylv. 2. legiſſe ſe experimentum, decem vaſis ſibi invicem ſuperpoſitis, ſalſedinem tamen non exſuiſſe, ut potui apta foret: at aquam ſalſam per viginti vaſa derivatam extitiſſe duloem. Cujus diverſitatis hanc cauſam ponit, quod omnis terra ſpeciem quandam ſalis nitroſi contineat, cujus arena plerunq; expers eſt, deinde quod terra aquam tam exquiſité non percolat quam arena.

Sic *Gordonio* ſerijs ludicrisq; lucem affudi, ſic peregrinantibus Medicam vivendi normam præſcripſi, cujus ductum ſecuti & ſani in itineribus degunt, & ſalvi in patriam revertantur Jeſu curſum dirigente. Piè enim Arabes in Proverbijs dicunt, aberrare inceſſum ejus, qui ſperat absq; DEo excelſo. Multa alia eſſent dicenda. Sed honeſti amantibus pauca ſufficiunt præcepta, qui ſua ſponte ad magna rerum & præclara quæq; feruntur, nec à malo ſe vinci aut flecti patiuntur. Monſtra in itinere obvia, virtute & animi conſtantia proſternuntur. Ex illis tria recenſet *Marſilius Ficinus* l. 1. de ſanit: tuend. Stud. c. 7. primum terrenam Venerem, ſecundum Bacchum & Cererem, tertium nocturnam Hecaten. Ergò Apollo ab æthere, Neptunus ab æquore, à terra Hercules vocandus, ut Monſtra illa Palladi inimica, jaculis Apollo transfigat, Neptunus tridente domet, clava Hercules contundat & laceret. Non eo vobis, Nepos chariſſime, Filij amantiſſimi,

hæc

hæc dicuntur animo, quaſi torperent ad virtutes pectora veſtra, omnium honeſtarum rerum ſeminibus fœcunda, adeoq; admonitione nullâ excitanda, ſed ut affectum paternum videatis, qui etiam ſuperflua erogat. Et quanquam natura vim ſuam apud vos exercente, omnia ſperem quæ à Parente ſperari poſſunt, præcepta tamen iſta amoris exceſſu addenda putavi, quibus vis ingenij veſtri creſceret vel augeretur, & præceptorum fides exemplo indolis veſtræ publicaretur. Certus ſum ſententiam meam non mutari, quia tales eſſe nunquam deſieritis, quales hactenus vos probaſtis, nulla voluptatum conſvetudine delinitos, quæ vos à DEo veſtro & ſtudijs avertant. Ut veterum peregrinantium more vos geratis, qui Matheſi operam haud ingloriam collocaſtis, ſidera patriæ obſervate, ut de patria repetenda cogitetis, nec moribus peregrinis ita immerſi redeatis, ut exponamini fato Anacharſis, Græcorum morum introductoris: ſed medicinam ita foris diſcite, ut domi utilis eſſe poſſit, noſtris hominibus cum judicio accommodanda, memores *Celſi* in Præf. differre pro natura locorum genera medicinæ & aliud opus eſſe Romæ, aliud in Ægypto, aliud in Gallia. Tum danda opera ut per vos quoq; arti, quæ deſunt, inveniantur. Cœlum verò peregrinum adorate, ne domeſtico excludamini, tantumq;, viſis externis, patriæ dulciſſimæ tribuite, ut inferiora tamen omnia credatis, imitati

Hor

Hormisdam, qui interrogatus quid de ſplendidiſſima Roma ſentiret, id ſibi tantum placuiſſe ajebat, quod didiciſſet ibi quoq; homines mori. Sic in honore DEi eritis, & in honore famæ nomina veſtra ex tenebris oblivionis vindicabitis. Nam licet fortunæ veſtræ reduci obſtare poſſet, quod noſtro ſeculo nati eſtis, attamen ſi felicitatem in DEo vobis præfigatis, & in virtutis operibus, & moderatione, & minori ſpe quam jure ſperandum eſſet, placato Numine in patriam vobiſcum reportato, placebitis tandem hominibus amore veſtri devinctis, quia DEo placuiſtis. Ita ingenti conſcientia paciſcimini cum DEo, itineris Duce, ut vos ſi meremini ſervet, qvum ſciatis an mereamini, neminem magis quam DEum ſcire. Sic veluti agricolæ expectabitis pretioſam frugem, patienter ferentes omnia donec meſſis ingruat. Policrates Pythagoram Regi Ægyptiorũ commendavit, ut ad doctrinam ſacerdotum admitteretur, ego vos Regi Regum, ut in doctrina veritatis cæleſtis conſtanter permaneatis, ſcientia utraq; magnis incrementis augeamini, virtus veſtra creſcat, patria per vos quoq; floreat, lætentur parentes, amici gaudeant, deniq; ut glorioſiſſimum ſalutis veſtræ fructum ex conſenſu DEI & meliorum capiatis. Ego iterum iterumq; *Homeri* illam vocem ingero: βάλλ' οὕτως, ſic jaculare. Pergite, inquam, ut cœpiſtis, atq; hanc eis rependite voluptatem, qui

vos

vos omni benevolentia complectuntur. Jlludq; memoria retinete, qvod *Gallus Cæſar* Juliano fratri cordatè dixit, nihil religioni præferendum eſſe. Nam virtus qvo eſt perfectior, monet ut mendacij deteſtemur fallacias, veritatem autem conſectemur, qvod præcipuè in pietate erga DEum curandum apparet; ne Naturæ nimium intenti, Naturæ authorem perdamus, ne animarum ſalute excidamus, corporis valetudinem curaturi. Pergite itaq;, mei filij, & properate, qvoniam id eſtis aggreſſi, qvod perdiſcere vix ſenes poſſitis. Pergite læti omnes alacreſq;, ut vobis

Detur inoffenſæ vitæ qvoq; tangere metam.

Ampliſſimo Celeberrimoq;
VIRO
Dn. D. THOMÆ
BARTHOLINO

Dilectiſſimos Nepotem Genitosq; in Exteras Regiones dimittenti gratiſſimos Reducum Amplexus vovens.

HActenus æternũ victuris Fama Libellis
BARTHLINI excelſas ſtravit ad Aſtra vias;
Illa Patris docti Genitiq; legenda per orbem
Quæ laudaturum tot monimenta tulit:
Nunc aliud molitur iter; quæq; antè diſertæ,
Jam dat fœcundæ pignora certa Domus,
Ardua magnanimæ dum per veſtigia ſtirpis
Sangvinis Agnati Dux rapit ipſa gradus,
Dumq; ſinus,toties quos ſcripta habuêre ſatorum,
Hoſpitibus pandit conſociatq; novis,
Non jam depictis ſed vivis vultibus implens,
BARTHLINI intrârit quotquot imago, Lares.
Macte bonis,BARTHLINE,tuis! qui vivere (per te
Poſt te victurum das memorande Genus!
At tu,Magnorũ Soboles generoſa Parentum,
Unde ſata es,nunquam dememiniſſe velis,
Utq; per externos Alphëi provida ritu
Tot pelagi fluctus, nec temeranda, mees,
A Patrio nunquam deflectas ſidere vultus,
Vix alia huic lumen par Cynoſura dabit.

JOH. HOPNERUS.

AD

AD

CASPARUM BARTHOLINUM

Fratrem.

NOn tibi Mercurium, cœli ſed
vota precabor,
Utque DEo porro ſic comitatus
eas.
Collige quæ proſint, herbasque
inquire ſalubres,
Et ſcrutare hominum viſcera,
quæque latent.
Omnibus expenſis, doctum cum
videris orbem,
Dic tamen in patria cuncta vel
illa patent.

THOMAS BARTHOLINUS
Filius.

AD

AD
CHRISTOPHORUM
BARTHOLINUM
Fratrem.

TU quoque noſter amor, cœlũ mutare paratus,
Quo Te fata vocant', auſpice perge Deo.
Menſuras orbis capiens & ſidera mundi,
Otia nulla ſibi mens generoſa capit,
His quid opus? nam, crede, domi numerabis eundem
Zodiacum, ſplendent hic quoque ſigna poli.

THOMAS BARTHOLINUS
Filius.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

UNIVERSITY OF CALIFORNIA-LOS ANGELES
L 009 681 428 0

Digitized by Google